

Class-XII
1. GENERAL ENGLISH

Time :- 3 hrs

Theory: 50 marks
CCE: 25 marks
Total: 75 marks

STRUCTURE OF QUESTION PAPER

Do all questions.

Part-A

- 1 Objective type questions (13 questions) based on the whole syllabus. **13 marks**

Part-B (English Reader Book VI)

15 marks

- 2 a) Comprehension passage 8 marks
b) Essay type question (one out of two) from **English Reader** in about 100 words. 5 marks
c) Translation from Vernacular into English. (2 isolated sentences). 2 marks

Note:- A special question in lieu of translation for foreign students (To paraphrase a stanza in simple English.)

Part-C (Supplementary Reader)

17 marks

- 3 Short answer type questions (3 out of 5 questions) 3x2= 6 marks
4 Essay type question (one out of two questions) from **Supplementary Reader** in about 100 words. 4 marks
5 a) Reference to the Context and explanation. (1 out of the 2 stanzas) 4 marks
b) Central idea of a poem (1 out of 2) 3 marks

Part - D

5 marks

- 6 Do any one out of the following : Paragraph/Application/Letter/Precis Writing
Paragraph Writing (descriptive only) (one)
Application/Letter (Personal/Business) (one)
Precis writing (one) 5 marks

MARKING SCHEME FOR COMPREHENSION

Sr.No.	Questions	M.M. 8
1.	Name of the Writer and the Chapter	2 marks
2.	Short Question	1 mark
3.	Short Question	1 mark
4.	Match the two words with their meanings	2 marks
5.	Fill in the blanks with a suitable word from the passage	1 mark
6.	Give meanings in simple English (two)	1 mark

INSTRUCTIONS FOR OBJECTIVE TYPE QUESTION

Objective type question will cover the whole syllabus prescribed

Note :- All questions will be strictly based on the syllabus.

All sub-questions are compulsory (marks-13)

Grammar: 7
English Reader: 4
Supplementary Reader: 2

Q.1(a) Do as Directed :

- Change the Tense (1)
- Change the Voice (1)
- Change the Narration (1)
- Use of same word as a Noun and as a Verb (only one) (1)
- Use of Prepositions and Determiners in sentences (two) from the text (1+1=2)
- Transformation of sentences (1)
- (b) One line answer questions from English Reader-VI 4 marks
- (c) One line answer questions from Supplementary Reader-VI 2 marks

Objective Type Questions (13 marks)

1. Do as directed:

(I) The deck was crowded with men.	(Change into Past Perfect Tense) (1)
(ii) I've heard enough of this.	(Change the voice) (1)
(iii) I asked with interest, "Where is the treasure?"	(Change the narration) (1)
(iv) Order.	(Use as a Noun and Verb)(1/2+1/2)
(v) She took..... her heels.	(Fill in the blank with a suitable preposition.) (1)
(vi) I waslast passenger left behind.	(Fill in the blanks with a suitable Determiner)(1)
(vii)She would be caned for being late.	(Change into a complex sentence) (1)

OBJECTIVE TYPE QUESTIONS FROM TEXT BOOKS

Write one line answers to the following questions based on text books.

(viii) What did Tom discover suddenly?	(1)
(ix) How was the younger woman dressed?	(1)
(x) Give the names of Swami's friends.	(1)
(xi) Who was sitting cross legged on the bench?	(1)
(xii) What did Dr.Raman assure Gopal?	(1)
(xiii) What type of freedom does the poet wish for his country men?	(1)

Part B- English Reader Book VI (15 Marks)

2. (a) Read the passage given below and answer the questions that follow:

"They certainly do," said Mr. Hudson. "The sight of their appetite makes me think of my own supper. I want to get away before their prayer-time, which they will have after they have drunk their coffee. Ten minutes later they will all be asleep, the divers in the best quarters, for they, being the hardest workers, have the best treatment, and the rope pullers lying down among the ropes and oyster shells. Then tomorrow all will be up with the dawn and ready for work."

(i) Name the writer and the chapter from which this passage has been taken.	2
(ii) When did the writer want to leave?	1
(iii)Why were the divers given the best treatment?	1
(iv) Match the words under A with their meanings under B:	
A	B
(a) appetite	(i) scene
(b) sight	(ii) desire for food
	(iii) collected
(v) Fill in the blanks with suitable words from the passage:	
Roux did not support the of the bitten boy by Pasteur.	1
(vi) Give in simple English the meanings of any two of the following words:	
dawn, supper, certainly.	(1/2+1/2=1)
(b) Write a brief character sketch of Swaminathan.	(Swami and his Father)
Or	
Describe, in about 100 words, the appearance of Penguins. (Penguins)	5
(c) Translate the following sentences into English.	2

1. ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਚਾਹ ਬਣਾਵਾਂਗੀ।
2. ਉਸਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਆਸ ਨਹੀਂ ਹੈ।

Part C-Supplementary English Reader (17 Marks)

3. (a) Answer any three questions in 25-30 words each:

(i) What did Mathilde do at the party?	(The Diamond Necklace)
(ii) Why did people go to Dr. Raman as a last resort?	(The Doctor's Word)
(iii) Why did the child lose all interest in the fair?	(The Lost Child)
(iv) Why did Tolstoy select a particular spot in the forest for his grave?	(Tolstoy's Home)

- (v) Which day do you think is the most difficult day?(The School for sympathy) 2x3=6
- (b) Write a paragraph in about hundred words on the “Stupidity of borrowing jewellery”. (The Diamond Necklace)
- Or

Give in your own words, a brief character sketch of Miss Beam. 4
(The School for Sympathy)

4. (a) Explain with reference to the context:

My little horse may think it queer
To stop without a farmhouse near
Between the woods and frozen lake
The darkest evening of the year.

Or

No time to see when woods we pass,
Where squirrels hide their nuts in grass.
No time to see, in broad daylight,
Streams full of stars, like skies at night.

4

(b) Write a central idea of any one of the following poems.

(i) Where the Mind is Without Fear

(ii) Stopping By Woods On A Snowy Evening.

3

Part D-Composition

Q 5. Do any one of the following Paragraph/ Application/ Letter / Précis Writing.

Write a paragraph on the following topic: Life In A Village

OR

Imagine you are Rekha. You live at 110, Shivaji Nagar, Jalandhar. Write an application to District Education Officer for the post of an E.T.T teacher.

Or

You are Charanjit. You live at 29, Model Gram, Amritsar. Write a letter to your friend, Anil, explaining why you could not attend her birthday party.

Or

Make a Precis of the following passage and give it a suitable title.

People talk of the growth of population in India, and there is no doubt that it is a serious problem and one that demands attention. But for my part I don't so much fear the growth of population as the growth of an unmanly population. If our people are mainly hardworking and skillful, I feel confident that this earth will be able to bear their weight. But because we lack the spirit of self discipline, an unmanly and spiritless population is increasing in numbers. The books that are being written, the cinemas and so on, are tending completely to unman the spirit of India. In these conditions, education must take up the task of training boys and girls from childhood in self-control, manliness or temperance.

5

Class-XII
8. ENGLISH ELECTIVE

Time: 3hrs.

Theory: 70 marks
CCE: 30 marks
Total: 100 marks

STRUCTURE OF QUESTION PAPER
Part –A

Objective type question No. 1 will be compulsory. (16 marks)

- It will carry 16 marks and consist of 16 questions of 1 mark each.
- Objective type question will cover the whole syllabus.

I APPLIED GRAMMAR 10

Do as directed type questions covering the following items:

I. Change of Voice	2
II. Change of Narration	2
III. Combining two simple sentences into one use linkers etc.	2
IV. Use of Modals	2
V. Transformation of sentences (use of gerunds, to-infinitive, participles, adverbials)	2

Note: The above question will be based as far as possible, on the text books.

Two questions each from text book will be asked. **6**

1. Dear to All the Muses	2
2. The Literary Petals	2
3. Select One Act Plays/ Pride and Prejudice	2

PART B- DEAR TO ALL THE MUSES (14 marks)
(Text for detailed study)

II. Comprehension of a passage : 8

Comprehension to be tested with the help of the following techniques :

(i) Three short- answer questions	3
(ii) Matching exercise (Two words to be matched out of four words)	2
(iii) Fill in the blanks (Two sentences)	2
(iv) Finding one word for a given expression from the passage.	1

III. 2 out of 3 short answer type questions based on the contents of different lessons (to be answered in 50-60 words each). 2×3=6

PART C-THE LITERARY PETALS (13 marks)
(Text for detailed study)

- IV. (a) Two short answer type questions (to be answered in 50-60 word each) 1 from story and 1 from poem as suggested at the end of each lesson, with internal choice in each question. 3x2=6**
- (b) One essay type (long answer type) comprehension question (with internal choice) as suggested in the exercises at the end of each story. 4**
- V. Explanation with Reference to the Context (POEMS ONLY) of a given stanza/lines.**

OR

A question on summary/substance/development of thought etc. of a poem (with internal choice) 3

PART D-SELECT ONE-ACT PLAYS (Text for non-detailed study) / PRIDE AND PREJUDICE **(12 marks)**

SELECT ONE-ACT PLAYS

VI	(a)	Explanation with Reference to the Context.	4
	(b)	Character – Sketch (with internal choice)	4
	(c)	Question on theme/incident/episode etc.	4

OR

PRIDE AND PREJUDICE

(a)	Character sketch (with internal choice)	6
(b)	Theme/Incident/Episode (with internal choice)	6

PART-E COMPOSITION & VOCABULARY **(15 marks)**

VII	Paragraph Writing (one out of five)	6
VIII	Vocabulary	
	(a) Match the words	2
	(b) One word expression	1
	(c) Use of a word as a noun and a verb	1

Note: Vocabulary question will be based on the exercises given in the text books meant for detailed study:

- (i) The Literary Petals
- (ii) Dear to All the Muses

IX	TRANSLATION	5 marks

From Vernacular into English

A small running passage of about 5/6 sentences.

Note: A special question in lieu of translation for foreign students:

**Model Test Paper
Class-XII
8. ENGLISH ELECTIVE**

Time: 3hrs.

**Theory: 70 marks
CCE: 30 marks
Total: 100 marks**

**PART – A
Objective Type Question**

1. Do as directed:

(a)	Change the Voice:	
	(i) His mother held him tightly.	
	(ii) I didn't care for these over-elegant works.	2
(b)	Change the Narration:	
	(i) "Everyone seems to have gone mad!" said the clerk.	
	(ii) "Father, why is the river on this side?" he asked.	2
(c)	Combine the sentences:	
	(i) He liked to refer to himself as a boy. He was forty.	
	(ii) He was about to address the man. He changed his mind.	2
(d)	Fill in the blanks with suitable modals:	

- (i) He ____ see his silhouette reflected in the water.
- (ii) I was sure you ____ give me another dress. 2
- (e) Transform the sentences as indicated:
- (i) She used to borrow books from ____ (lend) library. (Use Gerund)
- (ii) He threw on the table a ____ (jewel) girdle of great beauty. (Use Past Participle)
- (iii) You should be able qualify with your eyes shut. (Use 'To' Infinitive)
- (iv) He ____ (certain) had a very good time. (Use Adverb)
2. Answer the following questions in not more than one sentence:
- (f) Dear To All The Muses:
- (i) Who accompanied Ali the Blest to polling station? 1
- (ii) How much distance does a gorilla cover in a day? 1
- (g) The Literary Petals:
- (i) Who were the three occupants of the boat? 1
- (ii) Who was Vidura? 1
- (h) Select One Act Plays/Novel:
- (i) Name the forest in which Robin Hood and his gang used to hide. 1
- (ii) Who is Mrs. Bennet's favourite daughter? 1

PART – B
Dear To All The Muses

3. (a) Read the passage given below and answer the questions that follow:

Not many trains stop at Mano Majra. Express trains do not stop at all. Of the many slow passenger trains, only two, one from Delhi to Lahore in the mornings and the other from Lahore to Delhi in the evenings, are scheduled to stop for a few minutes. The others stop only when they are held up. The only regular customers are the goods trains. Although Mano Majra seldom has any goods to send or receive, its station sidings are usually occupied by long rows of wagons. Each passing goods train spends hours shedding wagons and collecting others. After dark when the countryside is steeped in silence, the whistling and puffing of engines, the banging of buffers, and the clanking of iron couplings can be heard all through the night.

- I. Which passenger trains stop at Mano Majra? 1
- II. Why do goods trains stop at Mano Majra? 1
- III. What can be heard all through the night, after dark when the countryside is steeped in silence? 1
- IV. Match the words given under 'A' with meanings given under 'B':

'A'

'B'

(i) seldom	(a) rural areas	
(ii) countryside	(b) urban areas	
	(c) not very often	
	(d) for oneself	2

- (v) Fill in the blanks with suitable words from the passage:
- (a) Shopkeepers pay more attention to their regular ____ .
- (b) The police demolished the huts built on illegally ____ land. 2

- (vi) Find one word from the passage for the given expression:
the absence of any sound or noise 1
3. Attempt any two out of the following questions in 50-60 words each:
- (i) What realization dawned upon the author on the second day? (Jamaican Fragment)
- (ii) Why was Owens a little hot under the collar about Hitler's ways? What was he determined to do? (My Greatest Olympic Prize)
- (iii) Why did Lohumi walk to the sickly path steadily?(Warrior Against Weeds) 2 x 3=6

PART – C

The Literary Petals

4. (a) Answer the following questions in 25-30 words each:
- (i) How did Guru Tegh Bahadur treat Dhirmal who conspired to kill him?
 (Hind Ki Chadar -- Sri Guru Tegh Bahadur)
- Or**
- What was Ford's father's favourite saying? (Attacked by Pit bulls)
- (ii) What did the speaker see when the speaker looked again? (Still Life)
- Or**
- What is the state of mind of the speaker in the poem 'What Though The Field Be Lost'?
- 3 x 2=3
- (b) What had been the activities of the two friends during the twenty years interval between their meetings?
 (After Twenty Years)
- Or**
- Write in brief the idea contained in the story 'The Ant And The Grasshopper'. 4
5. Explain the following with reference to the context:
- Our God knows no barriers of caste, colour and class
 Children of earth, we are the lotuses in bloom
 Worthy of being offered at the shrine
 Which is our earth.
- Or**
- What is the central idea of the poem, 'Is This The End?'?
- Or**
- Write a summary of the poem, 'The Quality of Mercy'. 3

PART -- D

Select One-Act Plays OR Pride and Prejudice

6. (a) **Select One-Act Plays:**
- (i) Explain with reference to the context:
- And yet, for all that, I'd be glad of the hundred crowns they offer for his head in Nottingham. I hear the Sheriff will pay that money for him, dead or alive.
- Or**
- What, at this time of night? A pretty business truly. Are we to have no sleep now, but to be at the beck and call of everyone ne'er-do-well who happens to pass? 4
- (ii) Draw a character-sketch of Richard Alton in the play 'The Man Who Wouldn't go to Heaven' **or** Herbert in the play 'The Monkey's Paw'. 4
- (iii) In the play 'The Miracle-Merchant', how does Mrs. Beauwhistle try to get rid of Jane? Why does she not succeed?
- Or**
- Bring out the supernatural elements in the play 'The Monkey's Paw'. 4

OR

(b) Pride and Prejudice

- (i) Give a brief character sketch of Mr. Darcy or Lady Catherine de Bourgh. 6
(ii) Describe how Elizabeth Bennet rejected the proposal of Mr. Collins.

Or

Give a brief account of the Bennet family. 6

PART – E

Composition & Vocabulary

7. Write a paragraph of about 150 words on any **one** of the following:

- (i) God is one
(ii) The Problem of Stray Dogs
(iii) Our School Peon
(iv) A Visit to an old Fort
(v) Water Pollution

6

8. (a) Match the words given under 'A' with their meanings given under 'B':

'A'

'B'

(i) gory	(a) not easy to describe
(ii) snag	(b) some hidden difficulty or obstacle
(iii) subtle	(c) violent and bloody
(iv) flaunt	(d) make a show of something

2

(b) Give one word for each of the following:

- (i) a frightening dream
(ii) remove by rubbing or scratching

1

(c) Use the given word in sentences, as a Noun and as a Verb: hand

1

9. Translate the following into English:

mhwqm w bu`D inpw1 dy ie`k rwjy SuDoDn dy spu`qr sn [Awp dw bcpn dw nW
isDwrQ sI [ibhwr iv`c `gXw' nwmI sQwn qy Awp jI nUM igAwn pRwpq
hoieAw [ies nvyN pRwpq igAwn dw pRcwr Awp ny dUr-dUr q`k kIqw [Awp
jI ny hr ieMswN nUM A`T SuB krm krn dI pRyrnw id`qI [Awp ny mu~K
qOr qy SuB bcn bolx, ikxy jIv nUM du`K nw dyx, lokweI dI syvw krn,
Aqy jwqpww dw ivqkrw nw krn dw aupdyS id`qw hY[

Or

maha%maa bauRw naopala ko ek raja SauQaaoQana ko suapu~ qao. Aap ka bacapna ka
naama isawaqa- qaa. ibahar maoM 'gayaa' naamak sqaana pr Aapkao &ana p`aPt huAa.[sa
nae p`aPt &ana ka p`caar Aapnao dUr-dUr tk ikyya.Aapnao hr [nsaana kao Aaz SauBa
kma- krnao kl p`orNaa dl.Aapnao mau#ya \$p sao SauBa vacana baaolanao, iksal jalva kao
duK naa donao, laaogaaom kl saovaa krnao, jaatpat ka BaodBaava naa krnao ka]pdoSa
idyaa hO.

5

Or

(Alternative Question for Foreign Students Only)

Write a paragraph on any one of the following topics:

- (i) My Favourite Indian Food
(ii) Our Country

5

Class XII
Mathematics
(Common for Humanities, Sc. & Agri. Groups)

Time allowed: 3 hrs

M.M.: 70

Note:

- All questions are compulsory.
- Marks allotted to each question are indicated against it.

- (i) The principal value of $\tan^{-1}\left(\frac{1}{\sqrt{3}}\right)$ is 1
- a. $\frac{\pi}{2}$ b. $\frac{\pi}{3}$ c. $\frac{\pi}{4}$ d. $\frac{\pi}{6}$
- (ii) The value of $\begin{vmatrix} 5 & 3 & 1 \\ 2 & 2 & 2 \\ 5 & 3 & 1 \end{vmatrix}$ is equal to: 1
- a. 1 b. 3 c. 5 d. 0
- (iii) The derivative of e^{mx} w.r.t. x is 1
- a. me^{mx} b. e^{mx} c. $\frac{e^{mx}}{m}$ d. m^2e^{mx}
- (iv) $\int_2^3 \frac{1}{x} dx$ is equal to: 1
- a. 1 b. $\log \frac{3}{2}$ c. $\log \frac{2}{3}$ d. 0
- (v) $\int_0^{\frac{\pi}{2}} \frac{\sin x}{\sin x + \cos x} dx$ is equal to: 1
- a. 0 b. $\frac{\pi}{2}$ c. $\frac{\pi}{4}$ d. $\frac{\pi}{8}$
- (vi) The degree of the differential equation $\frac{d^2y}{dx^2} = \cos 3x + \sin 3x$ is: 1
- a. 0 b. 1 c. 2 d. 3
- (vii) If $(\hat{i}, \hat{j}, \hat{k})$ are three mutually perpendicular unit vectors, then $\hat{k} \times \hat{i}$ is equal to: 1
- a. \hat{i} b. \hat{j} c. \hat{k} d. 0
- (viii) The equation of ZX- plane is: 1
- a. $y=0$ b. $x=0$ c. $z=0$ d. None of these
2. Prove that $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ given by $f(x) = 3x$ is a bijection. 3
3. Prove that $\tan^{-1} \frac{1}{3} + \tan^{-1} \frac{1}{13} = \tan^{-1} \frac{8}{19}$ 3
4. Express the following matrix as the sum of a symmetric and a skew symmetric matrix 3
- $\begin{bmatrix} -3 & 5 & 6 \\ -1 & 0 & 1 \\ 2 & 1 & 2 \end{bmatrix}$
5. Prove that function $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ defined by $f(x) = 4$ is continuous in \mathbb{R} 3
- Or

Determine the value of 'k' if the function defined as

$$f(x) = \begin{cases} \frac{\sin 3x}{x} & \text{if } x \neq 0 \\ k & \text{if } x = 0 \end{cases} \text{ is continuous at } x=0$$

6. Differentiate $\log_x 2$ w.r.t x 3

7. Prove that the tangents to the curve $y=7x^3 + 11$ at the points where $x=2$ and $x=-2$, are parallel. 3

8. Solve $\int_0^\pi \sin 2x \, dx$ 3

9. Solve $\int \frac{1}{(x+3)(x+4)} \, dx$ Or 3

Evaluate $\int_0^5 \frac{\sqrt{x}}{\sqrt{x} + \sqrt{5-x}} \, dx$ 3

10. Find the area enclosed by the circle $x^2+y^2=25$ (Using Integration) 3

11. Solve : $\cos(x+y)dy = dx$ 3

12. Solve : $\frac{dy}{dx} - 2y = e^{2x}$ Or 3

Solve : $\frac{dy}{dx} = x - 1 + xy - y$ 3

13. Find the projection of $\vec{b} + \vec{c}$ on \vec{d} where
 $\vec{d} = 2\hat{i} + 2\hat{j} - \hat{k}$ $\vec{b} = \hat{i} - 3\hat{j} - 2\hat{k}$ and $\vec{c} = \hat{i} + 2\hat{j} - 2\hat{k}$ 3

14. If $P(A) = 3/5$, $P(B) = 1/5$ and $P(\text{Not } A \text{ or Not } B) = 22/25$ State whether A and B are independent or not. 3

15. Find the probability distribution of the number of Heads in three tosses of a coin. Or 3

For the following probability distribution find Mean and Variance of X

X	0	1	2	3
P(X)	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{3}{10}$	$\frac{1}{30}$

16. Solve the following system of equations by matrix method 3

$$\frac{2}{x} - \frac{3}{y} + \frac{3}{z} = 10, \quad \frac{1}{x} + \frac{1}{y} + \frac{1}{z} = 10, \quad \frac{3}{x} - \frac{1}{y} + \frac{2}{z} = 13$$

Where x, y, z \neq 0

17. Find the intervals in which the function $f(x) = x^3 - 12x$ is 5

- increasing
- decreasing

or

Prove that the perimeter of a right angled triangle of given hypotenuse equal to 9 cm. is maximum, when the triangle is isosceles. 5

18. Find the image of point (1, 2, -1) in the plane $2x+y-z = 2$ 5

Or

Find the angle between the following pair of lines 5

$$\vec{r} = \hat{i} + \hat{j} + \hat{k} + \lambda (\hat{i} - 3\hat{j} + 2\hat{k}),$$

$$\vec{r} = 2\hat{i} - \hat{j} + \hat{k} + \mu (3\hat{i} + \hat{j} + 2\hat{k})$$

19. A manufacturer produces nuts and bolts for industrial machinery. It takes 1 hour of work on machine A and 3 hours on machine B to produce a packet of nuts while it takes 3 hours on machine A and 1 hour on machine B to produce a packet of bolts. He earns a profit of Rs. 17.50 per package of nuts and Rs. 7.00 per package of bolts. How many packages of each should be produced each day so as to maximize his profit, if he operates his machines for at the most 12 hours a day? Find the maximum profit also. 5

ਸ਼੍ਰੇਣੀ - ਬਾਰੂਵੀ
ਵਿਸ਼ਾ - ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰ
ਮਾਡਲ ਟੈਸਟ ਪੇਪਰ

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਲਿਖਤੀ ਅੰਕ: 70

ਸੀ.ਸੀ.ਈ.: 30

ਕੁੱਲ ਅੰਕ: 100

ਨੋਟ: ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

ਭਾਗ - ਓ

1×10=10

1. ਧਰਮ ਕੀ ਹੈ?
2. ਆਸ਼ਰਮ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।
3. ਵਰਣ ਦਾ ਅਰਥ।
4. ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਆਸ਼ਰਮ।
5. ਜਾਤੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ।
6. ਬਹੁਪਤਨੀ ਵਿਆਹ ਕੀ ਹੈ?
7. ਸਾਂਝੇ-ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਅਰਥ।
8. ਧਰਮ ਦਾ ਕਰਮਕਾਂਡ ਪਹਿਲੂ।
9. ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਦੋ ਆਰਥਿਕ ਕੰਮ।
10. ਜਾਤ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅੰਗ।

ਭਾਗ - ਅ

5×3=15

11. ਅਰਥ ਕੀ ਹੈ?
12. ਮਾਤਾ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
13. “ਪਰਿਵਾਰ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ-ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ।”
14. ਧਰਮ ਦਾ ਵਪਾਰੀਕਰਣ।
15. ਸ਼ੂਦਰ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ-ਰੁਤਬਾ।

ਭਾਗ - ਏ

5×5=25

16. “ਜਾਤ-ਪਾਤ ਛੂਤ-ਛਾਤ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।” ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।
ਜਾਂ
ਬਾਣ-ਪ੍ਰਸਥ ਆਸ਼ਰਮ ਕੀ ਹੈ?
17. ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਮਹੱਤਵ ਕੀ ਹੈ? ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
ਜਾਂ

- ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ? ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।
18. ਇੱਕ ਵਿਆਹ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
- ਜਾਂ
- ਵਰਣ-ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
19. ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- ਜਾਂ
- ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
20. ਧਰਮ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- ਜਾਂ
- ਵਿਆਹ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਰੂਪ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?

ਭਾਗ - ਸ

10×2=20

21. ਜਾਤੀ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ?
- ਜਾਂ
- ਆਸ਼ਰਮ-ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਮਾਜ-ਸਾਸ਼ਤਰੀ ਮਹੱਤਵ ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉ।
22. ਭਾਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਦੱਸੋ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀਆਂ-ਕਿਹੜੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਆਈਆਂ ਹਨ?
- ਜਾਂ
- ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

ਜਮਾਤ-ਬਾਰੂਵੀਂ

ਮਾਡਲ ਟੈਸਟ ਪੇਪਰ

ਧਰਮ (ਬਿਊਰੀ)

ਸਮਾਂ:- 3 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ: 70

ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ (I, II, III ਅਤੇ IV) ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਗ-I ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 11 ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਭਾਗ-II ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 12 ਤੋਂ 16 ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ। ਭਾਗ-III ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 17 ਤੋਂ 20 ਪੰਜ-ਪੰਜ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 70-80 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ। ਭਾਗ-IV ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 21 ਤੋਂ 23 ਅੱਠ-ਅੱਠ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ $2\frac{1}{2}$ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਭਾਗ-I

ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:-

1×11=11

1. ਮਹਾਭਾਰਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ?

2. ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਕਿਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ?
3. ਸਵਾਮੀ ਮਹਾਵੀਰ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਨਾ ਕੀ ਸੀ?
4. ਸਿੱਖ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਦੇ ਦੋ ਮੂਲ ਸ੍ਰੋਤ ਲਿਖੋ।
5. ਸਿੰਧੂ ਘਾਟੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦੀ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੀ ਯੋਗੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਮੂਰਤੀ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਮੂੰਹ ਹਨ।
6. ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੰਕਲਨਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ।
7. ਬੁਧ ਧਰਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸੱਚਹਨ।
8. ਪੁਰਾਣ ਕਿਸ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ।
 (ੳ) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅ) ਹਿੰਦੀ ਏ) ਖੜੀ ਬੋਲੀ ਸ) ਬ੍ਰਿਜ ਭਾਸ਼ਾ
9. ਲੰਗਰ ਪ੍ਰਥਾ ਦੀ ਨੀਂਹ ਕਿਸਨੇ ਰੱਖੀ?
 (ੳ) ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਅ) ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਏ) ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਸ) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ
10. ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਮੇਂ ਮਹਾਵੀਰ ਜੀ ਦੀ ਉਮਰ 42 ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ। (ਠੀਕ/ਗਲਤ)
11. ਵੈਦਿਕ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਸਵਸਤਿਕ ਕਿਸੇ ਦੇਵਤੇ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। (ਠੀਕ/ਗਲਤ)

ਭਾਗ-II

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ:-

3x5=15

12. ਹੀਨਯਾਨ ਤੇ ਮਹਾਯਾਨ ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
13. ਮੀਰੀ ਤੇ ਪੀਰੀ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ?
14. ਸਾਮਦੇਵ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ?
15. ਜੈਨ ਮੱਤ ਦਾ ਕਰਮ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ?
16. ਸਿੱਖ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਵਿੱਚ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਹੈ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-III

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 70-80 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ:-

5x4=20

17. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
18. ਵੈਦਿਕ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਲਛਣਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
19. ਪੁਰਾਣ-ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

20. ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-IV

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਗਪਗ $2\frac{1}{2}$ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ। ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਵਾਲੇ ਹਨ।

3x8=24

21. ਸਿੱਧੂ ਘਾਟੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਤਮਾ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਚਾਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

22. ਚਾਰ ਵੇਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਯਜੁਰਵੇਦ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

ਜਾਂ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨ-ਜੁਗਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

23. ਸਿੱਖ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

ਜਾਂ

ਜੈਨ ਧਰਮ ਦੇ ਫਿਰਕੇ ਦਿਰੰਬਰ ਤੇ ਸ਼ਵੇਤੰਬਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

ਮਾਡਲ ਟੈਸਟ ਪੇਪਰ

ਖ਼ੋਣੀ ਬਾਰੂਵੀਂ

ਸੰਗੀਤ(ਤਬਲਾ)

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ: 30

1. ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।
2. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 13 ਅਤੇ 14 ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਹੈ।
3. ਭਾਗ-ਕ ਵਿੱਚ ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਵਾਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਭਾਗ-ਖ ਵਿੱਚ ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 10-15 ਲਾਈਨਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਗ-ਗ ਵਿੱਚ ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਤੁਹਾਡੀ ਕਾਪੀ ਦੇ ਦੋ ਸਫ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਭਾਗ-ਕ

1. ਪੰ: ਸ਼ਾਮਤਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਚੇਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।
2. ਝਪ ਤਾਲ ਦੀ ਕਿਸ ਮਾਤਰਾ ਤੇ ਖਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
3. ਰੂਪਕ ਤਾਲ ਦਾ ਠੇਕਾ ਲਿਪੀ ਬੱਧ ਕਰੋ।
4. ਅਨਾਗਤ ਗ੍ਰਹਿ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
5. ਧਮਾਰ ਤਾਲ ਕਿਸ ਗਾਇਨ ਸ਼ੈਲੀ ਨਾਲ ਵਜਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
6. ਤਾਲ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
7. ਦੁੱਪਲੀ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੈਅ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
8. ਤੀਵਰਾ ਤਾਲ ਨੂੰ ਲਿਪੀਬੱਧ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-ਖ

9. ਕਾਲ, ਯਤੀ ਅਤੇ ਅੰਗ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
10. ਝਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਇਦਾ ਲਿਪੀਬੱਧ ਕਰੋ।
11. ਦੀਪਚੰਦੀ ਅਤੇ ਧਮਾਰ ਤਾਲਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ
12. ਘਰਾਣੇ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਤਬਲੇ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਘਰਾਣੇ ਦਾ ਪਰਿਚੈ ਦਿਓ।

13. ਤਬਲਾ ਅਤੇ ਪਖਾਵਜ ਵਾਦਕ ਦੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਪੰ: ਕੰਠੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਲਿਖੋ।

14. ਪੰਜਾਬੀ ਤਾਲ ਦਾ ਪਰਿਚੈ ਦੇਕੇ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਗੁਣ, ਦੋ ਗੁਣ ਅਤੇ ਚੋਗੁਣ ਲੈਆਕਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀਬੱਧ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਝਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਅਤੇ ਰੇਲਾ ਲਿਖੀਬੱਧ ਕਰੋ।

ਮਾਡਲ ਟੈਸਟ ਪੇਪਰ
ਖ਼ੈਣੀ ਬਾਰੂਵੀ
ਸੰਗੀਤ (ਇਸਟਰਮੈਂਟਲ)

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ: 30

1. ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ
2. ਭਾਗ-ਕ ਵਿੱਚ ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਵਾਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਭਾਗ-ਖ ਵਿੱਚ ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 10-15 ਲਾਈਨਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਗ-ਗ ਵਿੱਚ ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਤੁਹਾਡੀ ਉੱਤਰ-ਕਾਪੀ ਦੇ ਦੋ ਸਫ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਭਾਗ-ਕ

1. ਪੰ: ਵਿਅੰਕਟਮੁੱਖੀ ਦੁਆਰਾ ਕੁੱਲ ਕਿੰਨੇ ਥਾਣਾ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ?
2. ਪੰ: ਵਿਸ਼ਣੂ ਦਿਗੰਬਰ ਪਲੂਸਕਰ ਦਾ ਜਨਮ ਕਦੋਂ ਹੋਇਆ?
3. ਇੱਕ ਸਿਤਾਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਕਿੰਨੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
4. ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਕਿੰਨੀਆਂ ਤਾਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
5. ਰਾਗ ਬਾਗੇਸ਼ਵਰੀ ਦਾ ਥਾਟ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
6. ਇੱਕਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਕਿੰਨੀਆਂ ਤਾਲੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ?
7. ਰਾਗ ਬਿਹਾਗ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸਵਰ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
8. ਰੂਪਕ ਤਾਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮਾਤਰਾ ਤੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਭਾਗ-ਖ

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦੋ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਲਿਖੋ: 3
 - I. ਝਾਲਾ
 - II. ਨਾਯਕ
 - III. ਨਾਯਕੀ
10. ਇੱਕ ਵਾਦਕ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 3
11. ਰਾਗ ਭੈਰਵ ਜਾਂ ਰਾਗ ਬਿਹਾਗ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਲਿਖੋ। 3
12. ਰੂਪਕ ਤਾਲ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦੇ ਸਮੇਤ ਉਸ ਤਾਲ ਦਾ ਠੋਕਾ ਲਿਖੋ। 3

ਭਾਗ-ਗ

13. ਪੰ: ਵਿਸ਼ਣੂ ਟਿਗੰਬਰ ਪਲੂਸਕਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

ਜਾਂ

ਇੱਕ ਸਪਤਕ ਤੋਂ ਥਾਣਾਂ ਨੂੰ ਬਨਾਉਣ ਦੇ ਪੰ: ਵਿਅੰਕਟਮੁਖੀ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

5

14. ਤੀਨਤਾਲ ਦਾ ਠੇਕਾ ਠਾਅ ਤੇ ਦੁਗਣ ਲੈਅਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

ਜਾਂ

ਆਪਣੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਰਾਗ ਦੀ ਦਰੁੱਤ ਗਤ ਨੂੰ ਸੁਰਲਿਪੀ (ਨੋਟੇਸ਼ਨ) ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 5

ਮਾਡਲ ਟੈਸਟ ਪੇਪਰ

ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਬਾਰੂਵੀਂ

ਸੰਗੀਤ (ਭਾਸ਼)

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ: 30

ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ

ਭਾਗ-ਕ

ਨੋਟ:- ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਦਿਓ ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੰਕ ਦਾ ਹੈ।

1. ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
2. ਸੱਮੀ ਨਰਿਤ ਕਿਸ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦਾ ਲੋਕ ਨਾਚ ਹੈ?
3. ਕਥਕ ਨਰਿਤ ਨਾਲ ਕਿਹੜਾ ਅਵੱਧ ਸਾਜ ਵਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
4. ਚੋਗੁਣ ਲੈਅ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
5. ਝਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਵਿਭਾਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?
6. ਲੈਅ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ।
7. ਤਿੰਨ ਤਾਲ ਦੀ ਤੇਰਵੀਂ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਕਿਹੜਾ ਬੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
8. ਪੰ. ਉਦੇ ਸ਼ੰਕਰ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਕਦੋਂ ਹੋਇਆ?

ਭਾਗ-ਖ

ਨੋਟ: ਇਸ ਭਾਗ ਦੇ ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 10-15 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੈ।

9. ਪਰਨ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
10. ਕਵਿੱਤ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਸਹਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।
11. ਹਸਤ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ? ਲਿਖੋ।
12. ਭਰਤ ਨਾਟਯਮ ਨਰਿਤ ਦੀ ਵੇਸ਼-ਭੂਸ਼ਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-ਗ

ਨੋਟ: ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 2-2 ਪੰਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੈ।

13. ਪੰ: ਉਦੈ ਸ਼ਕਰ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਲਿਖੋ।

ਜਾਂ

ਨਰਿਤ ਵਿੱਚ ਰਸਾ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

14. ਤਿੰਨ ਤਾਲ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਤਿਹਤ ਅਤੇ ਚੋਗੁਣ ਲੈਅਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਲਿਪੀ-ਬੱਧ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਆਮਦ ਅਤੇ ਸਲਾਮੀ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਮਾਡਲ ਟੈਸਟ ਪੇਪਰ

ਬ੍ਰੈਣੀ-ਬਾਰੂਵੀ

ਮਿਊਜ਼ਿਕ-ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ: 30

1. ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।
2. ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ (ਭਾਗ-1, ਭਾਗ-2, ਅਤੇ ਭਾਗ-3) ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।
3. ਭਾਗ-1 ਵਿੱਚ ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਦਿਓ। ਭਾਗ-2 ਵਿੱਚ, ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 10-15 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ। ਭਾਗ-3 ਵਿੱਚ ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਦੋ ਸਫਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਆਂਤਰਿਕ ਛੋਟ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਭਾਗ - 1

1. ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੱਸੋ।
2. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਰਾਗ ਵਰਤੇ। ਪੰਜ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।

3. ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਤੇ ਸੋਦਰ ਦੀ ਚੌਕੀ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ ਦੱਸੋ।
4. ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਤੇ ਭਾਈ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦ ਕੌਣ ਸਨ?
5. ਰਾਗ ਟੋਡੀ ਤੇ ਧਨਾਸਰੀ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
6. ਇੱਕ ਤਾਲ ਦੇ ਬੋਲ ਤੇ ਮਾਤਰਾ ਦੱਸੋ।
7. ਰਾਗ ਆਸਾਵਰੀ ਦੀ ਆਰੋਹੀ-ਅਵਰੋਹੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਸੂਰ ਦੱਸੋ।
8. ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਲਈ ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ?

ਭਾਗ - 2

9. ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣ ਪਾਓ।
10. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਰਾਗ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਓ।
11. ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਓ।
12. ਸ਼ਬਦ-ਗਾਯਨ ਲਈ ਸਥਾਈ ਦੇ ਅੰਤਰੇ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਓ।

ਭਾਗ - 3

13. ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਪਰ ਭਾਵਪੂਰਤ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਪੜਤਾਲ ਗਾਯਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

14. ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਗਾਯਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਦੀ ਸਥਾਈ ਤੇ ਅੰਤਰੇ ਦੀ ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਦਰਸਾਓ।

ਜਾਂ

ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਸਥਾਈ ਤੇ ਅੰਤਰੇ ਲਈ ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਚਾਨਣਾ ਪਾਓ।

ਮਾਡਲ ਟੈਸਟ ਪੇਪਰ

ਸ਼੍ਰੇਣੀ-ਬਾਰੂਵੀ

ਮਿਊਜ਼ਿਕ-(ਵੋਕਲ)

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ: 30

ਨੋਟ: ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬਨ ਕਰੋ। ਭਾਗ-ਕ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਪ੍ਰਬਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਵਾਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਗ-ਖ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਪ੍ਰਬਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 10-15 ਲਾਈਨਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਗ-ਗ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਪ੍ਰਬਨ ਦਾ ਉੱਤਰ-ਕਾਪੀ ਦੇ ਦੋ ਸਫ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਭਾਗ - ਕ

1. ਹਾਰਮੋਨਿਯਮ ਦਾ ਆਵਿਸ਼ਕਾਰ ਕਿਸਨੇ ਕੀਤਾ?
2. ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਗਾਯਕਾਂ ਦੇ ਨਾ ਲਿਖੋ।
3. ਤਾਨਪੂਰੇ ਵਿੱਚ ਗੁਲੂ ਕਿਹੜੇ ਭਾਗ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
4. ਪੰ: ਨਾਰਾਯਣ ਰਾਉ ਵਿਆਸ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਲਿਖੋ।
5. ਇੱਕ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਮਾਤਰਾਂ ਤੇ ਤਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
6. ਰਾਗ ਵਰਿਦਾਵਨੀ ਸਾਰੰਗ ਦਾ ਥਾਟ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
7. ਸੂਲਤਾਲ ਦੀ ਕਿਹੜੀ-ਕਿਹੜੀ ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਤੇ ਖਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
8. ਰਾਗ ਬਿਹਾਗ ਦੀ ਜਾਤੀ ਕਿਹੜੀ ਹੈ?

ਭਾਗ-ਖ

9. ਸਰਗਮ ਗੀਤ ਅਤੇ ਲੱਛਣ ਗੀਤ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ।
10. ਦੇਸੀ ਅਤੇ ਮਾਰਗੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਚਾਰ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ।
11. ਰਾਗ ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਲਿਖੋ।
12. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਰਾਗ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣੋ ਅਤੇ ਰਾਗ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਵੇਰਵਾ ਉਸਦੇ ਆਰੋਹ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਦੇ ਨਾਲ ਲਿਖੋ:
ਨੀ ਸ ਰੇ, ਮ ਰੇ, ਪ ਮ ਰੇ ਸ

ਭਾਗ-ਗ

13. ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ।
ਜਾਂ
ਤਾਨਪੂਰੇ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ।
14. ਆਪਣੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਰਾਗ ਦੇ ਛੋਟੇ ਖਿਆਲ ਨੂੰ ਸਵਰਲਿਪੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।
ਜਾਂ
ਚਾਰਤਾਲ ਦਾ ਠੇਕਾ ਠਾਅ ਅਤੇ ਦੁਗੁਣ ਲਯਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ
ਸ਼੍ਰੇਣੀ - ਬਾਰੂਵੀ
ਭੂਗੋਲ(ਲਿਖਤੀ)
(ਹਿਊਮੈਨੇਟੀਜ਼, ਸਾਇੰਸ ਤੇ ਐਗਰੀ, ਗਰੁੱਪਾਂ ਲਈ ਸਾਂਝਾ)

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਕੁਲ ਅੰਕ: 50

ਨੋਟ:

1. ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਕੋਡ/ਪੇਪਰ ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ 42ਫ ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰੋ।
2. ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣਕੇ ਵੇਖ ਲਵੋ ਕਿ ਟਾਈਟਲ ਸਮੇਤ 30 ਹਨ, ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ।
3. ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਪੰਨਾ/ਪੰਨੇ ਛੱਡਣ ਮਗਰੋਂ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
4. ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਦੇ ਪੰਜ ਉਪ-ਭਾਗ ਹਨ, ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਸਤਰ ਤੱਕ ਲੰਬਾ ਰੱਖੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2 ਦੇ ਸੱਤ ਭਾਗ ਹਨ, ਕੋਈ ਪੰਜ ਕਰਨੇ ਹਨ ਤੇ ਉੱਤਰ 60-80 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੀ ਹੋਵੇ।
5. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 7 ਤੇ 8 ਲਈ ਭਾਰਤ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1: (ੳ) ਆਰਥਿਕ ਭੂਗੋਲ ਕੀ ਹੈ?

(ਅ) ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਕਿੰਨੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

(ੲ) ਦੱਖਣ -ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਿਹੜੀ ਵਪਾਰਕ ਸੰਸਥਾ (ਸੰਗਠਨ) ਬਣਾਈ ਹੈ?

(ਸ) ਸੰਘਣੀ ਵਸੋਂ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਲਿਖੋ।

(ੲ) ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਤੇਲ ਖੇਤਰ ਕਿਥੇ ਤੱਕ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਹਨ?

1×5=5

ਨੋਟ: ਕੋਈ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰੋ:-

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2: (ੳ) ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

(ਅ) ਵਣਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਵਿਧੀਆਂ ਦੱਸੋ।

(ੲ) ਤਾਂਬੇ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਉਦਯੋਗਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

(ਸ) ਜੰਗਲੀ ਖੇਤਰ ਘਟਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲਿਖੋ।

(ਹ) ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਹਾ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

(ਕ) ਜਾਪਾਨ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਨਅਤ ਦੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

(ਖ) ਆਵਾਜਾਈ ਤੇ ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੱਸੋ।

3×5=15

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3: ਉੱਨ ਦੇ ਸਰੋਤ ਕੀ ਹਨ? ਭੇਡਾਂ ਦੀ ਨਸਲਾਂ ਤੇ ਪਾਲਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਹਾਲਤਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

ਜਾਂ

ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਕੀ ਯੋਗਦਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

5

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4: ਕੋਲੇ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

ਜਾਂ

- ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰੇਲ ਮਾਰਗਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 5
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5: ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਚੌਲ ਦੀ ਖੇਤੀ ਦੀ ਵੰਡ, ਉਤਪਾਦਨ 'ਤੇ ਉਪਭੋਗ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।
- ਜਾਂ
- ਸੂਤੀ ਕਪੜੇ ਦੇ ਉਦਯੋਗ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਭੂਗੋਲਿਕ ਹਾਲਤਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। ਭਾਰਤ ਤੇ ਚੀਨ ਦੀ ਸੂਤੀ ਕਪੜਾ ਸਨਅਤ ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਓ। 5
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6: ਜਨਸੰਖਿਆ ਦੀ ਮਹਾਂਦੀਪੀ ਵੰਡ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
- ਜਾਂ
- ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਹੇ ਤੇ ਇਸਪਾਤ ਦੇ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਥਾਨੀਕਰਨ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 5
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 7: ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਭਰੋ:-
(ੳ) ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨਦੀ	(ਅ) ਕੋਰੋ ਮੰਡਲ ਤੱਟ	(ੲ) ਹੈਦਰਾਬਾਦ	
(ਸ) ਚਿਲਕਾ ਝੀਲ	(ਹ) ਸਤਪੁੜਾ ਪਰਬਤ		1×5=5
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 8: ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਭਰੋ:-
(ੳ) ਯੁਰਾਲ ਨਦੀ	(ਅ) ਕਤਰ	(ੲ) ਫ਼ਰੈਂਕਫ਼ਰਟ	
(ਸ) ਪਨਾਮਾ ਨਹਿਰ	(ਹ) ਕੋਪਟਾਊਨ		1×5=5

Model Test Paper
Class XII
PHYSICS

Time: 3 hrs.

Maximum Marks: 50

Note:

- I. You must write the subject code/paper code 052/A in the box provided on the title page of your answer-book.
- II. Make sure that the answer-book contain 30 pages (including title page) and are properly serialied as soon as you receive it.
- III. Question/s attempted after leaving blank page/s in the answer-book would not be evaluated.
- IV. Use of unprogrammable calculator/log tables in allowed.
- V. Answers should be to the point and supported by relevant formulas/ law/ principle/ diagrams.
- VI. Questions 1 to 5 carry one mark each (attempt all questions). Questions 6 to 14 will carries two marks each (attempt any 6 out of 9 questions. They are short answer type. Answer to each should be in 20 to 30 words. Question Nos. 15 to 23 will be of three marks each. Attempt 6 out of 9 questions). Questions 24 to 26 each carries five marks each (with internal choice)(attempt all questions).

Attempt all questions.

1. State the principle of moving coil galvanometer. 1
2. What is Curie point? 1
3. Which photon is more energetic, green or blue? 1
4. Name the series of hydrogen spectrum lying in ultra-violet region. 1
5. What is Fermi energy level? 1

Attempt any six questions.

1. Electric potential at a distance 9cm from charge is 100V. Find the magnitude of a charge. 2
2. Give two uses of Gamma rays. 2
3. What are ohmic and non-ohmic devices? Give one example of each. 2
4. A metal has work function 5eV. Will this metal emit electrons, when light of wavelength 400nm falls on it? 2
5. Write the conditions for total internal reflection to take place. 2
6. Draw a block diagram of a communication system. 2
7. If the two slits in Young double slit experiment have intensity ratio 16:1, calculate the ratio of intensity at maxima and minima in interference pattern. 2
8. Two resistances when connected in series give a total resistance of 18Ω and when connected in parallel gives a total resistance of 4Ω . Find the value of each resistance. 2
9. What is photon? Give its two properties. 2

Attempt any six out of nine.

1. What is potentiometer? With the help of circuit diagram, explain how a potentiometer can be used to compare the e.m.f. of two primary cells. 3
2. Prove mathematically that the average value of alternating current over one complete cycle is zero. 3
3. A wire 88cm long bent into a circular loop is placed perpendicular to the magnetic field of density 2.5 Wbm^{-2} . Within 0.5s the loop is changed into square of each side 22cm and density is increased to 3 Wbm^{-2} . Calculate the value of e.m.f. induced. 3
4. Establish the relation between object distance, image distance and radius of curvature for a concave mirror. 3
5. Calculate the binding energy per nucleon of ${}^7_3\text{Li}$ nucleus. Give mass of ${}^7_3\text{Li}$ nucleus = 7.01599 a.m.u., mass of proton = 1.007825 a.m.u., Mass of neutron = 1.008665 a.m.u. and $1 \text{ a.m.u} = 931.5 \text{ MeV}$. 3
6. With the help of labelled circuit diagram, explain the working of transistor as a switch. 3
7. State the postulates of Bohr's atomic model. 3
8. A lens of focal length 12 cm produces a virtual image. The size of image is $1/3$ times the size of the object. What kind of lens it is? Determine the positions of the object and the image. 3
9. Give the logic symbol, truth table and Boolean expression for NAND gate. 3

Attempt all questions.

1. Derive the expression for electric field intensity due to electric dipole at any point on the axis of the dipole. What is the magnitude and direction of electric field intensity, when the distance of the point from the centre of the dipole is very large as compared to the length of dipole? 3, 1, 1

Or

- (a) Explain why the capacitance of capacitor increases when dielectric slab is inserted between plates of the capacitor. 2
 - (b) Derive an expression for energy stored in a charged capacitor. 3
2. State Ampere's circuital law. Using Ampere's circuital law, derive the expression of magnetic field at any point inside the current carrying solenoid. How will you determine the direction of magnetic field? 1, 3, 1

Or

With the help of labelled diagram, give the principle and theory of cyclotron. Why it is not suitable for accelerating neutrons? 1, 1, 2, 1

3. By giving sign-conventions, derive the lens formula relating object distance, image distance and focal length for a thin convex lens. Draw a ray diagram to show the formation of image of an object placed between optical centre and focus of a convex lens. 1, 3, 1

Or

With the help of labelled diagram, give the principle and derive an expression for magnifying power of astronomical telescope, when final image is formed at least distance of distinct vision. 1, 1, 3

**Model Test Paper
Class XII
CHEMISTRY**

Time: 3 hrs.

Maximum Marks: 50

Note:

- I. You must write the subject code/paper code 053/A in the box provided on the title page of your answer-book.
- II. Make sure that the answer-book contain 30 pages (including title page) and are properly serialised as soon as you receive it.
- III. Question/s attempted after leaving blank page/s in the answer-book would not be evaluated.
- IV. Log tables may be asked for if needed.
- V. Use of simple calculator is allowed.
- VI. Marks allotted to each question are indicated against it.
- VII. The paper comprises 26 questions. Attempt total 20 questions out of 26 questions as per the directions given below.
- VIII. Question Nos. 1 to 5 will be of one mark each. They are very short answer type questions.
- IX. Question Nos. 6 to 14 will be of two marks each. Attempt any 6 out of 9 questions. They are short answer type. Answer to each should be in 20 to 30 words.
- X. Question Nos. 15 to 23 will be of three marks each. Attempt 6 out of 9 questions. Answer to each should be in 50 to 60 words.
- XI. Question Nos. 24 to 26 will be of five marks each. There will be internal choice in them. Answer of each should be in 80 to 100 words.

Attempt all questions from 1 to 5.

1. Define Calcination. 1
2. What is the state of hybridisation and geometry in $[\text{Fe}(\text{CN})_6]^{3-}$? 1
3. Name the enzyme which converts sucrose into glucose and fructose. 1
4. Define antibiotic. 1
5. Write the name and structure of the monomers of Buna-S. 1

Attempt any six questions.

6. Write two differences between Schottky and Frenkel defect. 2
7. Addition of 0.643g of 50ml. of benzene (density 0.879g/ml) lowers the freezing point from 5.51°C to 5.03°C . if k_f for benzene is $5.12\text{ K Kg mole}^{-1}$, calculate the molar mass of the compound. 2
8. Differentiate between molarity and molality. 2
9. State the order with respect to each reactant and overall order for the following reaction. Also give the units of rate constant.

10. The boiling points of ethers are lower than their corresponding isomeric alcohols. Explain. 2
11. Write a chemical test to distinguish between Acetic acid and Acetone. 2
12. Write the reactions of benzene diazonium chloride with
 - (i) Aniline
 - (ii) CuBr/HBr . 1+1

13. For a decomposition reaction, the values of rate constant k at two different temperatures are given below:

$$k_1 = 2.15 \times 10^{-8} \text{ L mole}^{-1} \text{ s}^{-1} \text{ at } 650 \text{ K}$$

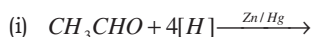
$$k_2 = 2.39 \times 10^{-7} \text{ L mole}^{-1} \text{ s}^{-1} \text{ at } 700 \text{ K}$$

Calculate the activation energy for the reaction.

$$(R = 8.314 \text{ J K}^{-1} \text{ mol}^{-1})$$

2

14. Complete the following:

Attempt any six questions.

15. The density of chromium metal is 7.2 g cm^{-3} . If the unit cell is cubic with edge length of 289 pm, determine the type of unit cell. Atomic mass of $\text{Cr} = 52 \text{ a.m.u.}$, $N_0 = 6.02 \times 10^{23} \text{ mol}^{-1}$. 3
16. Differentiate between absorption and adsorption. 3
17. (i) How is XeF_2 obtained?
(ii) PCl_5 is known but PI_3 is not known. Why? 1+2
18. How will you convert phenol to salicylaldehyde? 3
19. Write the cathode, anode and cell reaction in the dry cell. 1+2
20. Why does nitrogen show anomalous behaviour in its group? 3
21. Calculate the e.m.f. of the following cell at 298 K

$Cu_{(s)}|Cu^{2+}(0.130M)||Ag^{+}(1.0 \times 10^{-4}M)|Ag_{(s)}$ Given

$E^{\circ}(Cu^{2+}|Cu) = +0.34V$ and $E^{\circ}(Ag^{+}|Ag) = +0.80V$. 3

22. Give three differences between lanthanides and actinides. 3

23. Define

(i) Emulsion

(ii) Promoters and Poisons. $1\frac{1}{2}+1\frac{1}{2}$

Attempt all questions.

24. (i) Noble gases have low boiling points. Explain.

(ii) Write two uses of ClO_2 .

(iii) Give two examples of pseudohalides. 2+2+1

Or

(i) Draw the labelled flow chart of Haber's process for the manufacture of ammonia. Also write the chemical equation.

(ii) What is the basicity of H_3PO_3 and why? 3+2

25. (i) Why do transition metals form complexes?

(ii) Out of $La(OH)_3$ and $Lu(OH)_3$, which is more basic and why? 2+3

Or

(i) Give the oxidation of KI by acidified $K_2Cr_2O_7$.

(ii) Transition metals and their compounds are found to be good catalyst. Explain. 2+3

26. Explain the following:

(i) Finkelstein reaction

(ii) Wurtz-Fittig reaction

(iii) Williamson's synthesis

(iv) Dehydrohalogenation reaction

(v) Gattermann reaction. 1+1+1+1+1

Or

(i) Give two uses of Freon.

(ii) The presence of electron withdrawing group at ortho and para positions increases the reactivity of haloarenes towards nucleophilic substitution reaction. Explain. 2+3

**Model Test Paper
Class XII
BIOLOGY**

Time: 3 hrs.

Maximum Marks: 50

Note:

- I. You must write the subject code/paper code 054/A in the box provided on the title page of your answer-book.
- II. Make sure that the answer-book contain 30 pages (including title page) and are properly serialised as soon as you receive it.
- III. Questions attempted after leaving blank pages in the answer-book would not be evaluated.
- IV. Draw well labelled diagrams, wherever necessary.
- V. The paper comprise 26 questions. Attempt total 20 questions out of 26 questions as per the directions given below.
- VI. Question Nos. 1 to 5 will be of one marks each. They are very short answer type questions.
- VII. Question Nos. 6 to 14 will be of two marks each. Attempt any 6 out of 9 questions. They are short answer type. Answer to each should be in 20 to 30 words.
- VIII. Question Nos. 15 to 23 will be of three marks each. Attempt 6 out of 9 questions. Answer to each should be in 50 to 60 words.
- IX. Question Nos. 24 to 26 will be of five marks each. There will be internal choice in them. Answer of each should be in 80 to 100 words.

Attempt all questions from 1 to 5.

1. Why are antigens called antibody-generating chemicals?

1

2. Why apple is called false fruit?	1
3. Write the chromosomal abnormality of Klinefelter's Syndrome.	1
4. Give full name of ELISA.	1
5. What is the most significant adaptation of hydrophytes?	1

Attempt any six out of nine question.

6. How does progeny formed from asexual reproduction differ from those formed by sexual reproduction?	2
7. How do humoral and cell mediated immune system differ from each other?	2
8. Differentiate between connecting links and missing links.	2
9. Distinguish between primary productivity and secondary productivity.	2
10. What essential feature must be present in a cloning vector?	2
11. What is apiculture? How is it important in our lives?	2
12. Define biological control. Give its significance.	2
13. Give a brief account of recombinant insulin.	2
14. Write a short note on biopiracy.	2

Attempt any six out of nine question.

15. What is Operon? Define types of genes which make up an operon.	3
16. Draw well labelled diagram of L.S. of mature ovule.	3
17. Discuss symptoms and mode of transmission of AIDS?	3
18. Explain in brief the role of animal husbandry.	3
19. What are antibiotics? List the properties of antibiotics to be used as medicine.	3
20. What is PCR? Write its advantages.	3
21. What are molecular scissors? Explain their role in recombinant DNA technology.	3
22. Explain any three methods of vectorless gene transfer.	3
23. Describe in brief any one case study as success story addressing environmental issues.	3

Attempt all questions.

24. (i) Explain in brief development of dicot embryo with diagram.	
(ii) Name various agencies of pollination.	5
Or	
(i) Give a schematic representation showing events of oogenesis in human female.	
(ii) What is amniocentesis? Give its uses.	5
25. (i) Explain three morphological evidences in support of evolution.	
(ii) Define – Gene flow, Genetic drift.	
Or	
(i) Define Incomplete dominance. Draw a Punnett square for Incomplete dominance in <i>Mirabilis Jalapa</i> .	
(ii) Describe Griffith's experiment in brief to prove that DNA is a genetic material.	5
26. Define biodiversity. List the causes of biodiversity loss. How can we conserve it?	5

Or

What is radioactive pollution? What are ill-effects of radiations? What is India's role in management of nuclear waste?

ਮਾਡਲ ਟੈਸਟ ਪੇਪਰ
ਖ਼ੁਣੀ ਬਾਰੂਵੀ
ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਅੰਕ: 70

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੇ ਉ, ਅ ਅਤੇ ਏ ਭਾਗ ਹਨ:-

- ਭਾਗ ਉ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ 10 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਦਿਓ।
- ਭਾਗ ਅ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ 12 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ 10 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ। ਹਰੇਕ ਉੱਤਰ 4 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉੱਤਰ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ।
- ਭਾਗ ਏ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਿਕਲਪ ਵਾਲੇ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭਾਗ - ਉ

ਅੰਕ: 1×10=10

1. ਆਧੁਨਿਕ ਉਦਾਰਵਾਦ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਸਿਧਾਂਤ ਲਿਖੋ।	1 ਅੰਕ
2. ਕੀ ਬਹੁਮਤ ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਲੋਕਮਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।	1 ਅੰਕ
3. ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ 73ਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਸੋਧ ਕਦੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ?	1 ਅੰਕ
4. ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਮਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਕਾਰਜ ਲਿਖੋ।	1 ਅੰਕ
5. ਬਾਲਗ ਮੱਤ-ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਦਿਓ।	1 ਅੰਕ
6. ਬਹੁਵਿਕਲਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ:	1 ਅੰਕ

- ਚੋਣ ਮੰਡਲ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?

(ਉ) ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ

(ਅ) ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੁਰਸ਼ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ

(ੳ) ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਇਸਤਰੀ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ (ਸ) ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ

7. ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ: 1 ਅੰਕ
- ਅਣਪੜ੍ਹਤਾ ਲੋਕਮਤ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਸਿਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
8. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਕਥਨ ਠੀਕ ਹੈ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੈ: 1 ਅੰਕ
- ਸੰਪਰਦਾਇਕਤਾ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਚਣੌਤੀ ਹੈ।
9. ਸਾਰਕ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਕਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ? 1 ਅੰਕ
10. ਗੁਟ ਲਿਰਲੇਪਦਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? 1 ਅੰਕ

ਭਾਗ - ਅ

ਅੰਕ 4×10=40

11. ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ 4 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ। 4 ਅੰਕ
12. ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਚਾਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਚਾਰ ਦੱਸੋ? 4 ਅੰਕ
13. ਲੋਕਮਤ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੈੱਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 4 ਅੰਕ
14. ਪ੍ਰਤੱਖ ਚੋਣ ਵਿਧੀ ਦੇ ਚਾਰ ਗੁਣ ਲਿਖੋ। 4 ਅੰਕ
15. ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਰਾਇ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੱਸੋ। 4 ਅੰਕ
16. ਚੋਣ ਆਯੋਗ ਦੀ ਬਣਤਰ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 4 ਅੰਕ
17. ਪਰੰਪਰਾਵਾਦੀ ਉਦਾਰਵਾਦ ਦੇ ਚਾਰ ਸਿਧਾਂਤ ਲਿਖੋ। 4 ਅੰਕ
18. ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਦਬਾਉਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ। 4 ਅੰਕ
19. ਪੰਚਸ਼ੀਲ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 4 ਅੰਕ
20. ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ। 4 ਅੰਕ
21. ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਵਿਧੀਆਂ ਲਿਖੋ। 4 ਅੰਕ
22. ਸਯੁੱਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਚਾਰ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਲਿਖੋ। 4 ਅੰਕ

ਭਾਗ - ਏ

ਅੰਕ 10×2=20

23. ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 10 ਅੰਕ

ਜਾਂ

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਕੀਕਰਨ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਾਅ ਲਿਖੋ। 5+5=10 ਅੰਕ

24. ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਮਾਜੀਕਰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 10 ਅੰਕ

ਜਾਂ

ਇਸਤਰੀ ਮੱਤਧਿਕਾਰ ਦੇ ਪੱਖ ਅਤੇ ਵਿਪੱਖ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿਓ। 5+5=10 ਅੰਕ

;hBhno ;?ezvoh

y/shpkVh

Bw{B/ dk gqFB gZso

;wK L 3 xzN/

e[Zb nze L

50

B'N L 1H ;ko/ gqFB }o{oh jB .

2H gqFB Bzpo 1-10 sZe d/ T[Zso fJZe bkJhB ftZu, 11-15 sZe d/ T[Zso 20-30 FpdK ftZu, 16-20 sZe d/ T[Zso 40-50 FpdK ftZu ns/ 21-23 sZe d/ T[Zso 80-100 FpdK ftZu fdT[.

3H b'V nB[;ko fuZso th pDkT[.

1H vHh J/H ghH ykd ftZu'A g"fdnK B{z fejV/-fejV/ y[okeh sZs fwbd/ jB <

1

2H eDe dh c;b ftZu T[ZrD tkb/ d' BdHBK d/ BK fby' .

1

3H nwo{d d/ p{N/ brkT[D dk ;wK eh j? <

1

4H w[orhnK B{z bZrD tkbhnK d' phwkohnK d/ BK fby' .
1
5H gF{ gkbD s'A eh Gkt j? <
1
6H j'b;NhnB coh)hnB rK fe; d/; dh B;b j? <
1
7H c[Zb d/ Bo Gkr B{z eh efjzd/ jB <
1
8H tkFg T[s;oiB s'A s[;hA eh ;wMd/ j' <
1
9H yor'F d/ fdb d/ fezb/ ykB/ j[zd/ jB <
1
10H nkoH n?ZBH J/H dk g{ok BK fby' .
1
11H wZbVQ s'A eh Gkt j? < 2
12H \bK ns/ ;p)hnK dh doikpzd d/ eh-eh bkG jB <
2
13H w[oQk B;b dh wZM d/ d' w[Zy bZSD fby' .
2
14H ;XkoB ns/ ;z:[es gZs/ ftZu nzso fby' .
2
15H xkj d/ fNZv/ dh BkVh gqDkbh s/ ;zy/g B'N fby' .
2
16H G{wh y[oB d/ jkBhekoe gqGkt fejV/-fejV/ jB <
3
17H w[orhnK gkbD dk Xzdk F{o{ eoB t/b/ fejVhnK-fejVhnK rZbK dk fXnkB oZyDk
ukjhdK j? < 3
18H wB[Zyh G'iB ftZu d[ZX dk eh wjZst j? <
3
19H e[eofpN;/h e[Zb dh nkofEe wjZssk fby' .
3
20H ihtK dh T[Zsgsh pko/ ;zy/g B'N fby' .
3
21H p/o dh ekFs dk toBD j/m fby/ f;ob/yK nXhB eo' L
(T) T[ZBs fe;wK (n) p{N/ bkT[D dk ;wK ns/ Yzr
(J) p{N/ fsnko eoB dk Yzr (;) ykdK dh tos'A
(j) ehV/ ns/ fpwkohnK dh o'eEkw
iK
joh ykd s'A eh Gkt j? < joh ykd bJh toshnK ikD tkbhnK \;bK d/ BK fby' .
fJjBK ftZu eh-eh r[D j'D/ ukjhd/ jB <
5
22H pDkT[Nh roG eoB s'A s[;hA eh ;wMd/ j' < fJj fet/A ehsk iKdk j? < fJ; d/
bkG ns/ jkBhnK fby' .
iK
gF{nK B{z bZrD tkbh w{zj-y[o phwkoh d/ ekoB , bZSD ns/ o'eEkw dk toBD
eo' . 5
23H EDXkoh izz{nK d/ eh-eh bZSD jB < toBD eo' .
iK
gokrD fefonk s'A s[;hA eh ;wMd/ j' < fJ; dhnK fe;wK fby' . gokrD fefonk
bJh f)zw/tko J/iz;hnK dk toBD eo' .
5

ਮਾਡਲ ਟੈਸਟ ਪੇਪਰ

ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ

ਇਨਸ਼ੂਰੈਂਸ (INSURANCE)

Time- 3hours

Maximum Marks- 70

1. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਉ :-

(i) ਕਵਰ ਨੋਟ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

1

(ii)	ਬੀਮਾ ਯੋਗ ਹੁੱਚੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?	1
(iii)	ਹਾਨੀ ਪੂਰਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?	1
(iv)	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਕਟ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?	1
(v)	ਨਿਕਟ ਵਰਤੀ ਕਾਰਨ ਦਾ ਭਾਵ ਦੱਸੋ?	1
(vi)	ਜਨਤਕ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦਾ ਭਾਵ ਦੱਸੋ?	1
(vii)	ਅਗਨੀ ਬੀਮੇ ਦਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?	1
(viii)	ਭਗਤੀ ਬੀਮੇ ਦਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?	1
(ix)	ਨਿਜੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।	1
(x)	ਬੀਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।	1
(xi)	ਤਰਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਦਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?	1
(xii)	ਮੋਟਰ ਵਾਹਨ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਇੱਕ ਧਾਰਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।	1
2.	ਮੋਟਰ ਵਾਹਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜੋਖਿਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।	3
3.	ਵਪਾਰਕ ਪਾਲਿਸੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।	3
4.	ਘਰੇਲੂ ਬਹੁ-ਜੋਖਿਮ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।	3
5.	ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।	3
6.	ਕਿੱਤੇ ਦੀ ਹਾਨੀ -ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।	3
7.	ਗਰੰਟੀ ਬੀਮੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।	3
8.	ਬੈਂਕਰਜ਼ ਬਲੈਂਕਨ ਪਾਲਿਸੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।	3
9.	ਨਿਜੀ ਘਰੇਲੂ ਡਕੈਤੀ ਪਾਲਿਸੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।	3
10.	ਸੰਯੁਕਤ ਵਪਾਰੀ ਪਾਲਿਸੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।	3
11.	ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।	3
12.	ਪੇਂਡੂ ਨਿਜੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।	
	ਜਾਂ	
	ਵਾਹਨ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦਾਵਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।	7
13.	ਦਾਵਿਆ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।	
	ਜਾਂ	

ਹਾਨੀ ਨਿਵਾਰਕ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ

7

- 14.** ਨਿਜੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਹਵਾਈ ਸਾਤਰਾ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

7

- 15.** ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਾਨੀ ਨਿਵਾਰਕ ਸੰਘ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਮੋਟਰ ਵਾਹਨ ਕਾਨੂੰਨ 1939 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

7

ਮਾਡਲ ਟੈਸਟ ਪੇਪਰ

ਸ਼ੇਣੀ ਬਾਰਵੀ

PUBLIC ADMINISTRATION

Time -3hours

Maximum marks:70

1. (i) ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਕਿਤਨੇ ਤਰੀਕੇ ਹਨ ?
- (ੳ) --1 (ਅ)--2
- (ੲ)--3 (ਸ)--4 1
- (ii) ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਕਿੱਥੇ ਸਥਿਤ ਹੈ?
- (ੳ) ਮਸ਼ੂਰੀ (ਅ) ਮਾਉਂਟ ਆਬੂ
- (ੲ) ਹੈਦਰਾਬਾਦ (ਸ) ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ 1
- (iii) ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਅਰਥ-----ਹੋਣਾ ਹੈ। 1
- (iv) ਮਨੋਬਲ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਮਨੁੱਖ ਦੀ -----ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 1
- (v) ਕੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਜਟ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਉੱਤਰ ਠੀਕ ਜਾਂ ਗਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿਉ। 1
- (vi) ਕੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾਂ 7 ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਲੇਖ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਉੱਤਰ ਠੀਕ ਜਾਂ ਗਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿਉ। 1
- (vii) ਕੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਉੱਤਰ ਠੀਕ ਜਾਂ ਗਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿਉ। 1
- (viii) ਤਾਲਮੇਲ ਦੇ ਕਿਤਨੇ ਰੂਪ ਹਨ? 1
- (ix) ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਅਰੰਭ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ? 1
- (x) ਸੋਪੀ ਕਾਨੂੰਨਸ਼ਾਸੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਸ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪੁਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? 1
2. ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਸੋ। 4
3. ਸੰਘੀ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਬਣਤਰ ਲਿਖੋ। 4
4. ਪਦਵੀ ਵਰਗੀਕਰਣ ਤੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਲਾਭ ਦੱਸੋ। 4
5. ਵਿਟਲੇਵਾਦ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ? 4
6. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਕੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ? 4
7. ਬਜਟ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ? 4
8. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੱਸੋ। 4
9. ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੰਪਟਰੋਲਰ ਅਤੇ ਆਡਿਟਰ ਜਨਰਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? 4

- 10.** ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਸਿਧਾਂਤ ਦੱਸੋ। 4
- 11.** ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਦੱਸੋ। 4
- 12.** ਵਿਕੇਂਦਰੀਕਰਣ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਣ ਦੱਸੋ।
- ਜਾਂ
- ਮੁੱਖ-ਦਫਤਰ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਸੰਬੰਧ ਕਿਵੇਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ? 10
- 13.** ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਧੀਆਂ ਦੱਸੋ।
- ਜਾਂ
- ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਟਰੀਬਿਊਨਲਜ਼ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਣ ਦੱਸੋ। 10

ਮਾਡਲ ਟੈਸਟ ਪੇਪਰ

ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਬਾਰ੍ਹਵੀ

BUSINESS ORGANISATION AND MANAGEMENT

TIME -3HOURS

MAXIMUM MARKS -70

1. (i) ਤੁਸੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਇਕ ਪਕਿਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਾਓਗੇ? 1
- (ii) ਵਪਾਰਕ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਨਸੰਖਿਅਕ ਤੱਥ ਕਿਹੜੇ ਹਨ? 1
- (iii) ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਸੰਗਠਨ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? 1
- (iv) ਨੇਤਰਤਵ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। 1
- (v) ਤਾਲਮੇਲ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ? 1
- (vi) ਮਾਨਵ-ਸ਼ਕਤੀ ਨਿਸ਼ੇਜਨ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? 1
- (vii) ਕ੍ਰਿਆਸ਼ੀਲ ਪੂੰਜੀ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? 1
- (viii) ਉਦਮੀਕਰਨ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। 1
2. ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਸਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸਮਝਾਓ। 5
3. ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਸਮਝਾਓ। 5
4. ਐਮ. ਬੀ.ਓ. ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਆ ਅਤੇ ਮਤਲਬ ਦੱਸੋ। 5
5. ਸਟਾਫਿੰਗ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਕੀ ਹੈ? 5
6. ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਪੂੰਜੀ ਬਜਾਰ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ। 5
7. ਬ੍ਰਾਂਡਿੰਗ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਸਦੀ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ? 5
8. ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰਖਿਆ ਅਧਿਨਿਯਮ 1986 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹਨ? 5
9. ਕੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇੱਕ ਕਲਾ ਹੈ ਜਾਂ ਵਿਗਿਆਨ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਨ, ਸਮਝਾਓ।
ਜਾਂ
ਵਪਾਰਕ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੱਸੋ। 9
10. ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੌਪਣ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ?
ਜਾਂ
ਪ੍ਰਤਸਾਹਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਮਝਾਓ। ਅਥਰਾਹਮ ਮਾਸਲੋ ਦਾ ਪ੍ਰਤਸਾਹਨ ਦੀ ਥਿਉਰੀ ਨੂੰ ਕੀ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ? 9
11. ਬਜਾਰੀਕਰਣ ਦੇ ਕਾਰਜ ਸਮਝਾਓ।

ਉਦਮੀਕਰਨ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰੋ। ਇਕ ਕਾਮਯਾਬ ਉਦਮੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਗੁਣ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ? 9

Accountancy-II

Section-A

- I(i)** Name any one item that appears on the debit side of receipt and payment Account. **1**
- I(ii)** Ranjit withdraws Rs. 2,000 per month on the last day of every month during the year 2012. Interest on drawings charged @ 12% p.a. Calculate the amount of interest. **1**
- I(iii)** A, B and C are partners in 3:2:1 ratio. A retired from the firm. Find out the new profit ratio. **1**
- II.** Ascertain the amount of subscription to be credited to Income and Expenditure Account for the year ended 31st December, 2012.
	Rs.
Subscription received in 2012.	1,44,000
Subscription for 2011, received in 2012.	32,000
Subscription for 2012, received in 2011.	16,000
Subscription for 2013, received in 2012.	24,000
Outstanding subscription for 2012.	20,000
- III.** Ramesh and Suresh are partner in a firm sharing profits in the ratio of their capitals contributed on commencement of business which were Rs. 40,000 and Rs. 30,000 respectively. The firm started business on April 1, 2012. According to the partnership agreement interest on capital and drawings are 12% and 10% respectively. Ramesh and Suresh are to get a monthly salary of Rs. 1,000 and 1,500 respectively. **2**
- The profits for the year ended March 31, 2013 before making above appropriation was Rs. 50,150. Interest on drawings amounted to Rs. 1,000

	for Ramesh and Rs. 1,250 for Suresh. Prepare profit and loss appropriation Account.	2																																
IV.	What is Average profit method of valuation of goodwill? Explain the steps involved in it.	1+1 =2																																
V.	Give any four modes of dissolution of partnership firms.	1/2 × 4 =2																																
VI.	Ashish and Pankaj are partners in a firm sharing profits in the ratio of 4:3. On 31st March, 2012 their balance sheet is as follows: Balance sheet (As on 31st March, 2012) <table border="1"><thead><tr><th>Liabilities</th><th>Amount Rs.</th><th>Assets</th><th>Amount Rs.</th></tr></thead><tbody><tr><td>Creditors</td><td>25,000</td><td>Cash</td><td>14,800</td></tr><tr><td>Bills Payable</td><td>5,000</td><td>Debtors</td><td>30,500</td></tr><tr><td>Capital Accounts:</td><td></td><td>(-) Provision</td><td>300</td></tr><tr><td>Ashish</td><td>80,000</td><td>Stock</td><td>40,000</td></tr><tr><td>Pankaj</td><td>60,000</td><td>Machinery</td><td>25,000</td></tr><tr><td></td><td></td><td>Building</td><td>60,000</td></tr><tr><td></td><td>1,70,000</td><td></td><td>1,70,000</td></tr></tbody></table> They agreed to admit Salil as partner from 1 st April, 2012 with 1/8th share in the profit of the firm on the following terms: (i) Salil will bring in capital to the extent of 1/8th of the total capital of the new firm after all adjustments have been made.(ii) Building is to be appreciated by Rs. 7,000 and machinery is to be depreciated by Rs. 3,500.(iii) The provision on Debtors is to be raised to Rs. 650.(iv) Goodwill of the firm has been valued at Rs. 56,000. Prepare Revaluation Account, Partner's Capital Accounts and Balance sheet of the new firm immediately after Salil's admission.	Liabilities	Amount Rs.	Assets	Amount Rs.	Creditors	25,000	Cash	14,800	Bills Payable	5,000	Debtors	30,500	Capital Accounts:		(-) Provision	300	Ashish	80,000	Stock	40,000	Pankaj	60,000	Machinery	25,000			Building	60,000		1,70,000		1,70,000	1½+ 1½+2 =5
Liabilities	Amount Rs.	Assets	Amount Rs.																															
Creditors	25,000	Cash	14,800																															
Bills Payable	5,000	Debtors	30,500																															
Capital Accounts:		(-) Provision	300																															
Ashish	80,000	Stock	40,000																															
Pankaj	60,000	Machinery	25,000																															
		Building	60,000																															
	1,70,000		1,70,000																															
	Or What do you mean by Income and Expenditure Account? Describe the method of preparing income and expenditure account from receipt and payment account.	1+4 =5																																
	Note: Attempt any one Section from Section-B and Section-C																																	
	Section-B																																	
VII.(i)	What is the minimum number of members in a private company?	1																																
VII.(ii)	Name any one Profitability ratio.	1																																
VII.(iii)	Name any one item of 'Cash flow from Operating Activities.	1																																
VIII.	Give any four differences between preference share and equity share.	1/2 × 4 =2																																
IX.	Discuss any four purposes of financial statements.	2																																
X.	Calculate the commission received during the year 2012-13 from the following information: <table border="1"><thead><tr><th></th><th>1 April, 2012</th><th>31 March, 2013</th></tr><tr><th></th><th>Rs.</th><th>Rs.</th></tr></thead><tbody><tr><td>Commission received in advance</td><td>60,000</td><td>40,000</td></tr></tbody></table>		1 April, 2012	31 March, 2013		Rs.	Rs.	Commission received in advance	60,000	40,000																								
	1 April, 2012	31 March, 2013																																
	Rs.	Rs.																																
Commission received in advance	60,000	40,000																																

Accrued commission	40,000	30,000
Trading commission earned during the year = Rs. 10,00,000.		

2

XI.

Sharma steel limited issued a prospectus inviting applications for **10,000** equity shares of Rs. **10** each at a premium of Rs. **2** per share payable as follows:

On application:	Rs. 2
On allotment	Rs. 5 (including premium)
On first call	Rs. 3
On Second call	Rs. 2

Applications were received for **12,000** shares and allotment was made on pro-rata basis. Money overpaid on applications was adjusted to the amount due on allotment.

Veena, to whom **200** shares were allotted, failed to pay the allotment money and the first call; her shares were forfeited after the first call. **Sushma**, to whom **300** shares were allotted, failed to pay the two calls and hence her shares were forfeited.

5

Of the shares forfeited, **400** shares were reissued to Vinod credited as fully paid for Rs, **9** per share, the whole of Veena's forfeited shares being included.

Pass Journal Entries recording the above transaction from the stage of receipt of application money till the reissue of forfeited shares.

Or

What is analysis of Financial statements? Draw up a proforma of company's balance sheet showing major headings as per schedule **VI** of companies act.

1+4
=5

XII.

From the following information prepare Cash Flow Statement.

Liabilities	31.12.2011	31.12.2012
	Rs.	Rs.
Equity share capital	3,00,000	4,00,000
Preference share capital	1,50,000	1,00,000
General reserve	40,000	70,000

Profit and Loss Account	30,000	48,000
Proposed dividend	42,000	50,000
Sundry Creditors	55,000	83,000
Bills payable	20,000	16,000
Provision for taxation	40,000	50,000
	6,77,000	8,17,000

Assets	31.12.2011 Rs.	31.12.2012 Rs.
Goodwill	1,15,000	90,000
Land and Building	2,00,000	1,70,000
Plant	80,000	2,00,000
Sundry Debtors	1,60,000	2,00,000
Stock	77,000	1,09,000
Bills receivable	20,000	30,000
Cash in hand	25,000	18,000
	6,77,000	8,17,000

5

Additional information:

1. Depreciation of Rs. **10,000** and Rs. **20,000** have been charged on plant and Land & building respectively in the year 2012.
2. An interim dividend of Rs. **20,000** has been paid in the year 2012.
3. Rs. **35,000** income tax has paid during the year 2012.

Or

Richa Fashion Ltd. issued **4,000, 8%** debentures of Rs. **100** each on April 1, 2009 redeemable after four years. It has been decided to create Debenture redemption fund for the purpose of redemption of debentures. The Sinking fund tables show that Rs. **0.2155** invested every year in **10%** securities will amount to Re. one in four years.

On March **31, 2013** the balance at bank was Rs. **1,40,000**. The debentures were redeemed as per terms of the offer document.

**1+2+
2=5**

Prepare **Debentures Account, Sinking Fund Account** and **Sinking Fund Investment Account** for four years.

Section-C

VII.(i)

What are Sequential codes?

1

VII.(ii)	What is data?	1								
VII.(iii)	What is DDB function?	1								
VIII.	What do you mean by Data validation? Explain.	2								
IX.	What do you know about Tables in DBMS? Explain.	2								
X.	From the following information write the method of calculate depreciation using DDB function in M.S.Excel.									
	<table><tr><td>Cost: (Rs.)</td><td>50000</td></tr><tr><td>Salvage: (Rs.)</td><td>2900</td></tr><tr><td>Life: (Years)</td><td>125</td></tr><tr><td>Period: (Year)</td><td>2</td></tr></table>	Cost: (Rs.)	50000	Salvage: (Rs.)	2900	Life: (Years)	125	Period: (Year)	2	2
Cost: (Rs.)	50000									
Salvage: (Rs.)	2900									
Life: (Years)	125									
Period: (Year)	2									
XI.	Show the ledger accounts of the following entries under computerised accounting system. 2013 Jan.1 Started business by investing Rs. 30,000 5 Purchased furniture for Rs. 7,500 7 Purchased goods for cash Rs. 11,000 9 Purchase goods from Rastogi on credit Rs. 4,000 12 Sold goods for cash Rs. 3,500 18 Sold goods on credit to Rajesh Rs. 4,500 21 Paid Rent Rs. 375 25 Donated Rs. 450 28 Paid Salary to Manager Sh. Sham Lal Rs. 2,500 31 Deposited Cash in to bank Rs. 10,000 Or What is Computerised accounting system? Discuss its structure in detail.	5								
XII.	Write the formula of each column (from D to M) of the below shown spreadsheet. <table><tr><td>B.Pay = Pay in pay band + Grade</td><td>M.A.= Rs. 500 to each employee</td></tr></table>	B.Pay = Pay in pay band + Grade	M.A. = Rs. 500 to each employee	1+4=5						
B.Pay = Pay in pay band + Grade	M.A. = Rs. 500 to each employee									

pay	
D.A. = 72% of B.Pay (round off to the nearest Re.)	G.P.F. Ded.- 10% of total pay (round of to the nearest 10 Rs.)
H.R.A. = 12.5 % of B.Pay (Round off to the next Re.)	I.Tax Ded. - Rs. 1,000 if the total pay is not exceeding Rs. 20,000 and Rs. 2,000 if the total pay exceeds Rs. 20,000.
R.A.A. = 6% of B.Pay	

$$\frac{1}{2} \times 10 = 5$$

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
3	Name	Pay in pay band	Grade pay	B.p ay	D.A.	H.R. A.	R.A .A	M. A.	Total	G.P.F Ded	I.Tax Ded.	Total ded.	Net Payab le
4													
5													

नां

अथवा

Or

Show the following entries in petty cash register under DBMS.

2012		Rs.
April 1	Received cash from cashier	2,000.00
1	Paid postage	340.00
2	Paid Cartage	232.00
3	Stationery purchased	300.00
4	Paid for repair to furniture	260.00
4	Rickshaw charges paid	280.00
4	Paid for telegram	251.20
6	Taxi fare paid	200.00

5

BOOK KEEPING AND ACCOUNTANCY

(HUMANTIES GROUP)

I (i)	What is donation?	1								
I (ii)	What are fluctuating Capital Accounts?	1								
I (iii)	_____ ? _____ = Old profit ratio – New profit ratio.	1								
I (iv)	A, B and C are partner in the ratio 7:5:3. What will be the new profit sharing ratio after A's retirement?	1								
I (v)	Realisation expenses Rs. 700 paid by partner A. Give Journal entry.	1								
I (vi)	What is meant by debentures issued at discount?	1								
I(vii)	Mention the formula to calculate Current ratio.	1								
I (viii)	Give any one use of cash flow statement.	1								
II.	Differentiate between Receipt & Payment account and Income & Expenditure account.	5								
III.	Explain the contents of Partnership deed?	5								
IV.	Explain Average profit method of valuation of goodwill with example.	5								
V.	X and Y were partners sharing profit and losses equally. On 31 December, 2012 when the firm dissolved their books showed the following balances on that date:									
	<table><tr><td></td><td>Rs.</td><td></td><td>Rs.</td></tr><tr><td>Investment</td><td>28,500</td><td>Sundry Debtors</td><td>30,900</td></tr></table>		Rs.		Rs.	Investment	28,500	Sundry Debtors	30,900	
	Rs.		Rs.							
Investment	28,500	Sundry Debtors	30,900							

Furniture	8,100	Sundry Creditors	44,100
Goodwill	30,000	Closing Stock	48,000
X's Capital	60,000	Bills payable	11,400
Y's Capital	30,000		

X agreed to bear all the realization expenses for this he was to be paid Rs. **1,500**. The firm could realize only Rs. **28,200** of sundry debtors and **75%** value of the stock. Furniture was sold for Rs. **4,800** but nothing could be realized for the goodwill. X took over the investment for Rs. **33,000**.

You are required to prepare Realisation Account.

5

- VI.** On 1st October, 2012, R Trading Company gave notice of their intention to redeem their outstanding Rs. 16,00,000, 9% debentures on December 31, 2012, at a premium of 5%. The company has a balance of Rs. 16,80,000 at the credit of its Profit and Loss account. Instead of declaring a dividend it decides to utilise the profits to redeem the above debentures. What Journal entries the company will pass to redeem the above debentures.

5

- VII.** Following are the Balance Sheets of S Ltd. And L Ltd. on 31st March, 2012:

(Rs. in lakhs)

Liabilities	S Ltd. Rs.	L Ltd. Rs.	Assets	S Ltd. Rs.	L Ltd. Rs.
Sundry Creditors	42	154	Cash	27	72
Other Current Liabilities	78	62	Sundry Debtors	220	226

Fixed Liabilities	225	318	Stock	100	174
Capital	658	493	Prepaid Expenses	11	21
			Other current Assets	10	21
			Fixed Assets (Net)	635	513
Total Liabilities	1,003	1,027	Total Assets	1,003	1,027

From the above data, prepare a common size statement.

5

VIII.

5

How Cash Flow Statement is prepared? Discuss.

IX. What do you mean by Income and Expenditure Account? Describe the method of preparing income and expenditure account from receipt and payment account.

2+7

=9

OR

Ramesh and Suresh are partner in a firm sharing profits in the ratio of their capitals contributed on commencement of business which were Rs. 2,40,000 and Rs. 1,80,000 respectively. The firm started business on April 1, 2012. According to the partnership agreement interest on capital and drawings are 12% and 10% p.a. respectively. Ramesh and Suresh are to get a monthly salary of Rs. 6,000 and 9,000 respectively.

The profits for the year ended March 31, 2013 before making above appropriation was Rs. 3,00,900. The drawings of Ramesh and Suresh were Rs. 1,20,000 and 1,50,000 respectively. Interest on drawings amounted to Rs. 6,000 for Ramesh and Rs. 7,500 for Suresh. Prepare Profit and Loss Appropriation account and partners capital accounts assuming that their capitals are fluctuating.

5+2

+2=9

X. **Mohan** and **Sohan** are partner sharing profit & loss in the ratio of **2:1**. Their balance sheet as on March 31, 2013 is as follows.

Balance Sheet (As on March 31, 2013)

Liabilities	Amount Rs.	Assets	Amount Rs.

Sundry creditors	36,000	Cash	16,000
Bills payable	14,000	Stock	22,000
Capital Accounts:		Debtors	30,000
Mohan 60,000		Furniture	40,000
Sohan 42,000	1,02,000	Machinery	44,000
	1,52,000		1,52,000

Parkash is admitted for **1/3rd** share into the firm on the date of Balance Sheet. It is decided that:

- 1) **Parkash** is to bring Rs. **24,000** as his capital.
- 2) Stock is decreased by Rs. **4,000** and furniture is valued at Rs. **46,000**.
- 3) Machinery is to be depreciated by **5%**.
- 4) Sundry creditors have give up claim of Rs. **1,100**.

Prepare **Revaluation Account, Partner's Capital accounts** and **Balance Sheet** immediately after Parkash's admission.

3+3+

3=9

Or

Sharma steel limited issued a prospectus inviting applications for **20,000** equity shares of Rs. **10** each at a premium of Rs. **2** per share payable as follows:

On application:	Rs. 2
On allotment	Rs. 5 (including premium)
On first call	Rs. 3
On Second call	Rs. 2

Applications were received for **24,000** shares and allotment was made on pro-rata basis. Money overpaid on applications was adjusted to the amount due on allotment.

Veena, to whom **400** shares were allotted, failed to pay the allotment money and the first call; her shares were forfeited after the first call. **Sushma**, to whom **600** shares were allotted, failed to pay the two calls and hence her shares were forfeited.

Of the shares forfeited, **800** shares were reissued to Vinod credited as fully paid for Rs. **9** per share, the whole of Veena's forfeited shares being included.

Pass Journal Entries recording the above transaction from the stage of receipt of application money till the reissue of forfeited shares.

- XI.** What is analysis of Financial statements? Draw up a proforma of company's balance sheet showing major headings as per schedule VI of companies act.

2+7

=9

Or

From the following information prepare Cash Flow Statement.

Liabilities	31.12.2011	31.12.2012
	Rs.	Rs.
Equity share capital	9,00,000	12,00,000
Preference share capital	4,50,000	3,00,000
General reserve	1,20,000	2,10,000
Profit and Loss Account	90,000	1,44,000
Proposed dividend	1,26,000	1,50,000
Sundry Creditors	1,65,000	2,49,000
Bills payable	60,000	48,000
Provision for taxation	1,20,000	1,50,000
	20,31,000	24,51,000

Assets	31.12.2011	31.12.2012
	Rs.	Rs.
Goodwill	3,45,000	2,70,000
Land and Building	6,00,000	5,10,000
Plant	2,40,000	6,00,000
Sundry Debtors	4,80,000	6,00,000
Stock	2,31,000	3,27,000
Bills receivable	60,000	90,000
Cash in hand	75,000	54,000
	20,31,000	24,51,000

Additional information:

4. Depreciation of Rs. **30,000** and Rs. **60,000** have been charged on plant and Land & building respectively in the year 2012.
5. An interim dividend of Rs. **60,000** has been paid in the year 2012.
6. Rs. **1,05,000** income tax has paid during the year 2012.

BUSINESS ECONOMICS AND QUANTITATIVE METHODS-II

I (i)	Find Median of the following data: 26, 42, 36, 48, 32	1						
I (ii)	Write the formula of Laspere's Method used for the construction of weighted Index number.	1						
I (iii)	What is regression equation of Y on X ?	1						
I (iv)	What is GDP_{MP} ?	1						
I (v)	What is meant by C in AD = C + I ?	1						
I (vi)	Write any one Main function of money.	1						
I (vii)	What is Revenue Deficit?	1						
I (viii)	Mention any one Economic factor caused disequilibrium in Balance of Payment.	1						
II.	The sum of deviations of a certain number of items measured from 2.5 is 50 and from 5.5 is -250 . Find the arithmetic mean and number of items.	3						
III.	What are the problems faced in the construction of Index numbers? Explain.	3						
IV.	From the following information find out regression equation of X on Y and find the value of X when Y is 11.8 <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td></td><td>X</td><td>Y</td></tr> <tr> <td>Arithmetic Mean</td><td>226</td><td>20</td></tr> </table>		X	Y	Arithmetic Mean	226	20	
	X	Y						
Arithmetic Mean	226	20						

Standard deviation	8	2
Coefficient of Correlation	- 0.6	

3

- V. Find out (i) Personal income and (ii) Disposable income from the following information:

	Items	Rs.
1.	Private income	48,800
2.	Interest on national debts	1,000
3.	Net factor income from abroad	300
4.	Corporate saving	800
5.	Corporate tax	210
6.	Personal income tax	540

3

- VI. Explain diagrammatically, the situation of full employment equilibrium.

3

- VII. Explain the function of central bank in brief.

3

- VIII. Which items are included in Balance of payment? Explain.

3

- IX. Find out Mode for the following frequency distribution:

Marks	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80
No. of students	3	8	15	20	21	13	9	5

7

Or

Find out Skewness and Coefficient of Skewness by using Karl pearson's method for the following frequency distribution:

Weight (In Kgs.)	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80	80-90	90-100

No. of	10	16	18	25	20	4	4	3
Persons								

7

- X.** What are the problems of Deficient demand and Excess demand? Give differences between the two also.

3+4

=7

Or

Give the meaning of Budget Expenditure. Discuss Revenue Expenditure and Capital Expenditure in detail.

1+6

=7

- XI.** Calculate Karl Pearson's Coefficient of Correlation from the following data:

X	15	25	20	40	45	50	60	55	75	65
Y	16	8	40	24	48	56	72	64	80	72

7

Or

Explain expenditure method of measuring the national income. What are its precautions?

4+3

=7

BUSINESS STUDIES-II

I (i)	Who is known as father of Management?	1
I (ii)	Give any one difference between 'procedure and policies'.	1
I (iii)	In Time wage rate system: Total wages = No. of Hours worked × Wages rate per _____ (Fill in the blank)	1
I (iv)	'Communication involves at least two persons' The statement is true or false.	1
I (v)	"Direction is the least important function of management." The statement is true or false.	1
I (vi)	What is SEBI ?	1
I (vii)	Is advertising unnecessary and wasteful?	1
I (viii)	What is the constitution of district forum under the Consumer Protection Act.?	1
II.	The success of scientific management depends on mental revolution on the part of workers and the management, Comment.	3
III.	Discuss the importance of economic dimension in the environment of business.	3
IV.	Why line organisation is not considered suitable for big organisations? Give any three reasons	3
V.	Co-ordination is needed for all functions of management, discuss.	3
VI.	What factors are necessary to be kept in mind while determining the amount of working capital of an enterprise?	3
VII.	Explain the essential characteristics of channels of distribution.	3

VIII.	What you mean by entrepreneurial values? Explain its concept.	1+2 =3
IX	What is management? Discuss its importance in the running of modern business.	1+6 =7
	Or	
	What is meant by planning? Planning is vital importance in a management process. Explain.	1+6 =7
X	What is meant by staffing? Discuss various steps in the process of staffing.	1+6 =7
	Or	
	Define supervision. Discuss the functions of a successful supervisor.	1+6 =7
XI.	What is capital market? How is it important in these days?	1+6 =7
	Or	
	Explain the various marketing functions performed by a modern business enterprise.	7

Class XII
Computer Application

Theory: 50 Marks
Practical : 20 Marks
CCE : 30 Marks
Total : 100 Marks

Structure of question paper (Theory)

1. Question paper is divided into four parts: i.e Part-A,B,C and D
2. Part-A Q.No 1 to 8 are objective type
3. Part-B Q.No 9 to 12 are of 3-3 marks short answer type questions. Answer should be clear and to the point .
4. Part-C Q.No13 to 16 are of 5-5 marks short answer type questions. There is internal choice between two questions. Answer should be clear and to the point
5. Part-D Q.No 17 is of long answer type question. There is internal choice in this question. Answer should be clear and to the point.

Part-A

1. Write constructor and Destructor for class student which has following Data members: 1
 Student id
 Roll No.
 Student Name
 Class
2. Write a statement that will display the address of a variable Var. 1
3. What is NFS? 1
4. What is DBA? 1
5. What is File Stream? 1
6. What is Foreign Key? 1
- 7.What does FRONT=REAR=NULL Signify? 1
8. AND operation is represented by _____or _____ 1

PART-B

9. What is important of Inheritance in OOP? Write with Example. 3
10. What are similarities and difference between function overloading and constructor overloading? 3
11. What is OOP? Write concepts of OOP. 3
12. Implement the Boolean Function with exclusive - OR and AND gates: 3

$$F = AB'CD' + A'BCD' + AB'C'D' + A'BC'D$$

PART-C

13. Givent he following array. 5
 89, 20, 31, 56, 20, 64, 48
 Use bubble sort to sort the list. show how each list would appear at the end of each pass?
14. With a suitable example. explain when a copy constructor would be used. 5
15. Define BCNF. How it is different from 3rd Normal form? Write in detail. 5
16. Simplify the Boolean Function F in sum of products using the don't care condition d : 5
 (a) $F = Y' + X' + Z'$
 $d = YZ + XY$
 (b) $F = B'C'D + BCD' + ABCD'$
 $d = B'CD' + A'BCD'$

PART - D

17. What is transmission Media ? What are various types of transmission Media? Explain in detail

10

or

What is Network Topology ? What are various types of Network Topology ? Explain in detail 10

ਸ਼੍ਰੇਣੀ - ਬਾਰੂਵੀਂ
ਮਾਡਲ ਟੈਸਟ ਪੇਪਰ
ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ (ਲਿਖਤੀ)

ਸਮਾਂ : 3 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ :50

ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ (I,II,III,IV) ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਗ - I ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 5 ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਭਾਗ - II ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 6 ਤੋਂ 11 ਦੋ-ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ। ਭਾਗ - III ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 12 ਤੋਂ 16 ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 70-80 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ। ਭਾਗ - IV ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 17 ਤੋਂ 19 ਛੇ-ਛੇ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੋ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਭਾਗ - I

ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1×5 =5

1. ਵਿਰਸਾ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ _____ ਨੇ ਕਿਹਾ।
(a) ਗਾਲਟਨ (b) ਡੇਵਿਸ (c) ਮੈਕਾਈਵਰ (d) ਵਾਟਸਨ
2. ਸੰਵੇਗ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿੱਚ ਬੈਲੇਮਸ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਵ ਹੈ।
(a) ਜੈਮਸ- ਲਾਂਜੇ (b) ਲਿੰਡਸਲੇ (c) ਕੈਨਨ- ਬਾਰਡ
3. ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਾ ਲੋੜ-ਕ੍ਰਮ ਸਿਧਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
(a) ਮੌਰੇਅ (b) ਅਥਰਾਹਮ ਮਾਸਲੋ (c) ਮੈਕਲੀਲੈਂਡ
4. ਆਗਮਨਾਤਮਕ ਤਰਕ।
5. ਬਾਲ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪਹਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।

ਭਾਗ - II

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 50 -60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ।

2×6 =12

6. ਸਮਰੂਪੀ ਜੌੜੀ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ?
7. ਸੰਵੇਗ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।

8. ਜੈਵਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ।
9. ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਕੀ ਸਾਧਨ ਹਨ?
10. ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੰਤਰ।
11. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਮੀਨ (mean) ਕੱਢੋ।

8,7,3,9,5,4,6,4,8,8

ਭਾਗ - III

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 70 - 80 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ।

3×5 =15

12. ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਿਯਮ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ?
13. ਸੰਵੇਗ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਰੀਰਕ ਪਰਿਵਰਤਨਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।
14. ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈਆਂ ਦੱਸੋ।
15. ਸਮੱਸਿਆ ਸਮਾਧਾਨ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉ।
16. ਬਾਲ - ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਕੀ ਸਕੜਦੇ ਹੋ ? ਇਸਦੇ ਕਾਰਣ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ - IV

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ ਦੋ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ।

3×6 =18

17. ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਦੇ ਵੱਖ - ਵੱਖ ਬੁੱਧੀ ਪਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ।

ਜਾਂ

ਬਰਸਟਨ ਦੇ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਮੁਢਲੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

18. ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਫਰਾਇਡ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਨੋਇਸਲੈਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਆਲਪੋਰਟ ਦੇ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸੰਬੰਧੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

19. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਮਾਣਕ ਵਿਚਲਨ (S.D) ਜਾਂ ਚਤੁਰਥਕ ਵਿਚਲਨ (Q.D) ਕੱਢੋ:

C.I	F
70-71	2

68-69	2
66-67	3
64-65	4
62-63	6
60-61	7
58-59	5
56-57	4
54-55	2
52-53	3
50-51	1
N = 39	

ਬਾਰੂਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ

ਮਾਡਲ ਟੈਸਟ ਪੇਪਰ

ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ (ਲਿਖਤੀ)

Max. Time-3 hrs.

Max. Marks-40

ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਭਾਗ-I, II ਅਤੇ III ਹਨ। ਭਾਗ-1 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 6 ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਭਾਗ-II ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 7 ਤੋਂ 14 ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 60-80 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ। ਭਾਗ-III ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 15 ਤੋਂ 16 ਪੰਜ-ਪੰਜ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟੇ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 150-200 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ।

ਭਾਗ-1

ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :-

1. ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੇ ਦੋ ਸੋਮਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ। 1
2. ਦੁੱਧ ਛੁਡਾਉਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? 1
3.ਵਿਟਾਮਿਨ ਦਾ ਕੰਮ ਖੂਨ ਜਮਾਣਾ ਹੈ। 1

4. ਗਰਭਅਵਸਥਾ.....ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 1
5. ਵਸਾ ਕੌਮਲ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। 1
6. ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਉਬਾਲ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। 1

ਭਾਗ-II

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 60-80 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ।

7. ਭੋਜਨ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ। 3
8. ਭੋਜਨ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰਕ ਕੰਮ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ? 3
9. ਸੰਤੁਲਿਤ ਭੋਜਨ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? 3
10. ਵਿਟਾਮਿਨ ਏ ਦੀ ਕਮੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਿਖੋ। 3
11. ਗਰਭਵਤੀ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕੀ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ? 3
12. ਜ਼ੁਕਾਮ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਬਚਾਓ ਦੇ ਢੰਗ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 3
13. ਬੱਚੇ ਲਈ ਮਾਂ ਦੇ ਦੁੱਧ ਦੇ ਲਾਭ ਦੱਸੋ। 3
14. ਬੱਚੇ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਮੁੱਖ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ? 3

ਭਾਗ-III

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 150-200 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ।

15. ਭੋਜਨ ਪਕਾਉਣ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਢੰਗਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 5

ਜਾਂ

ਅੰਧਰਾਤਾ ਅਤੇ ਰਿਕੇਟ ਰੋਗਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 5

16. ਦੰਦ ਕੱਢਣ ਸਮੇਂ ਕੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ? ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 5

ਜਾਂ

ਗਰਭਕਾਲ ਦੇ ਕਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 5

MODEL TEST PAPER

CLASS—XII (PB.)

ECONOMICS

Time Allowed : 3 Hours

Theory : 79 Marks

CCE : 30 Marks

Total : 100 Marks

ਨੋਟ : ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਇਟਲ ਪੰਨੇ ਦੇ ਉੱਪਰ ਖਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕੋਡ ਨੰ: ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ—ੳ

1. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ :

- (i) ਸੀਮਾਂਤ ਅਵਸਰ ਲਾਗਤ = 1
- (ii) ਜਦੋਂ ਕੁੱਲ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਅਧਿਕਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਯੋਗਿਤਾ 1
ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
(a) 0 (zero) (b) 1
(c) 2 (d) 3.
- (iii) ਵਸਤੂ ਦੀ ਮੰਗ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। 1
(a) ਆਮਦਨ (b) ਵਸਤੂ ਦੀ ਕੀਮਤ
(c) ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ (d) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ।
(iv) ਵਧਦੇ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਦਾ ਨਿਯਮ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 1
(a) ਖੇਤੀਬਾੜੀ (b) ਉਦਯੋਗ
(c) ਵਪਾਰ (d) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ।
(v) ਬਾਕੀ ਗੱਲਾਂ ਸਮਾਨ ਰਹਿਣ, ਕੀਮਤ ਦੇ ਵੱਧਣ ਨਾਲ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਪੂਰਤੀ ਦਾ 1
ਵਿਸਥਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਸਹੀ/ਗਲਤ)
(vi) ਜਦੋਂ ਪੂਰਤੀ ਵਕਰ, ਮੰਗ ਵਕਰ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕੱਟਦੇ 1
ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉਦਯੋਗ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
(vii) ਰਿਸ਼ਾਵ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 1
- (viii) ਜੇਕਰ $MPC = \frac{1}{2}$ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਣਕ ਦਾ ਆਕਾਰ ਦੱਸੋ। 1
(ix) ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬੱਚਤ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਧਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। 1
(ਸਹੀ/ਗਲਤ)
(x) ਬਜਟ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 1
(xi) ਬਜਟ ਘਾਟਾ ਗਿਆਤ ਕਰੋ ਜੇਕਰ ਕੁੱਲ ਖਰਚ 50,000 ਕਰੋੜ ₹, ਕੁੱਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ 1
48000 ਕਰੋੜ ₹ ਹਨ।
(xii) ਵਟਾਂਦਰਾ ਦਰ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਦੁਆਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 1

ਭਾਗ—ਅ

2. ਵਿਅਸਟੀ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਦੱਸੋ। 3
3. ਇਕ ਵਸਤੂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਲਚਕ 5 ਹੈ। ਵਸਤੂ ਦੀ ਕੀਮਤ 5 ₹ ਉੱਪਰ ਫਰਮ 500 ਇਕਾਈਆਂ 3
ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੀਮਤ ਵੱਧ ਕੇ 6 ₹ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਰਮ ਕਿੰਨੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ
ਵਿਕਰੀ ਕਰੇਗੀ ?

Chauhan

4. ਬਦਲਵੇਂ ਅਨੁਪਾਤਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 3
5. ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਦੱਸੋ । 3
6. ਉਤਪਾਦਕ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ ਉਤਪਾਦਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ । 3
7. ਜੇਕਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ 100 ਕਰੋੜ ₹ ਹੈ ਤਾਂ ਉਪਭੋਗ 50 ਕਰੋੜ ₹ ਹੈ । ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਵੱਧ ਕੇ 150 ਕਰੋੜ ₹ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗ ਵੱਧ ਕੇ 75 ਕਰੋੜ ₹ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਭੋਗ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਬੱਚਤ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੱਸੋ । 3
8. ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ । ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਨੀਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਭਾਵੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਨਿਯੰਤਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ? 3
9. ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ । 3
10. ਸਰਕਾਰੀ ਬਜਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਸੋ । 3
11. ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਦੱਸੋ । 3

ਭਾਗ-ਦ

12. ਮੰਗ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦਾ ਸਾਰ ਦਿਓ । ਮੰਗ ਵਕਰ ਦੀ ਢਲਾਣ ਰਿਣਾਤਮਕ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ?

ਜਾਂ

ਘੱਟਦੇ ਸੀਮਾਂਤ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 7

13. ਪਰੰਪਰਾਵਾਦੀ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ ।

ਜਾਂ

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਉਤਪਾਦ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 7

14. ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਲਾਗਤ ਰੇਖਾਵਾਂ U ਆਕਾਰ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ?

ਜਾਂ

ਪ੍ਰਤੀ ਦੀ ਲਚਕ ਦੇ ਮਾਪ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ । 7

15. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ (i) ਘਰੇਲੂ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ (ii) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਗਿਆਤ ਕਰੋ ।

	ਕਰੋੜ ₹
(i) ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ	49651
(ii) ਕਿਰਾਇਆ	10209
(iii) ਵਿਆਜ	4794
(iv) ਲਾਭ	6926
(v) ਮਿਸ਼ਰਤ ਆਮਦਨ	50416
(vi) ਸ਼ੁੱਧ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ	(-) 17
(vii) ਨਿਵਲ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰ	16931

ਜਾਂ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਗਿਆਤ ਕਰੋ—

(ੳ) ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਸਕਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਤਪਾਦ

(ਅ) ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਤਪਾਦ ।

	ਕਰੋੜ ₹
(i) ਨਿੱਜੀ ਉਪਭੋਗ ਖਰਚ	65000
(ii) ਸਹਿਕਾਰੀ ਉਪਭੋਗ ਖਰਚ	20,550
(iii) ਕੁੱਲ ਪੂੰਜੀ ਨਿਰਮਾਣ	6500
(iv) ਨਿਰਯਾਤ	2000
(v) ਆਯਾਤ	7000
(vi) ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਧ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ	(-) 550
(vii) ਪਿਸਾਵਟ	400

7

Chauhan

Roll No.

Total No. of Questions : 22]

[Total No. of Printed Pages : 8

Sociology
ਸਾਲਾਨਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ
~~SOCIOLOGY~~

(Panjabi, Hindi and English Versions)

~~(Maximum Marks : 70)~~

Time allowed : Three hours

Maximum marks : 70

ਨੋਟ : (i) ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਕੋਡ/ਪੇਪਰ ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ ਕੋਡ/ਪੇਪਰ ਕੋਡ ਚੁੱਕੀ ਦਰਜ ਕਰੋ ਜੀ ।

ਨੋਟ : ਅਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਮੁੱਢ ਪ੍ਰਥਮ ਪੰਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ ਕੋਡ/ਪੇਪਰ ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ ਕੋਡ/ਪੇਪਰ ਕੋਡ ਚੁੱਕੀ ਦਰਜ ਕਰੋ ਜੀ ।

Note : You must write the subject code/paper code in the box provided on the title page of your answer-book.

(ii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣਕੇ ਦੇਖ ਲਵੋ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ 30 ਪੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ ।

ਉੱਤਰ-ਪੁਸਤਿਕਾ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣਕੇ ਦੇਖ ਲੋ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ 30 ਪੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ ।

Make sure that the answer-book contains 30 pages (including title page) and are properly serialled as soon as you receive it.

[Turn over

(2)

- (iii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਪੰਨਾ/ਪੰਨੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

उत्तर-पुस्तिका में खाली छोड़े गये पृष्ठ/पृष्ठों के पश्चात् हल किए गए प्रश्न/प्रश्नों का मूल्यांकन नहीं किया जायेगा।

Question/s attempted after leaving blank page/s in the answer-book would not be evaluated.

- (iv) ਭਾਗ-A ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 1-15 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ। ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 1-1 ਅੰਕ ਹਨ।

भाग-A के सारे प्रश्न हल करने ज़रूरी हैं। हर एक प्रश्न का उत्तर 1-15 शब्दों में होना चाहिए। हर एक प्रश्न 1-1 अंक के हैं।

Attempt all the questions in Section-A Giving answer in 1-15 words. Each question carries 1-1 mark.

- (v) ਭਾਗ-B ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 30-35 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ। ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3-3 ਅੰਕ ਹਨ।

भाग-B के सारे प्रश्न करने ज़रूरी हैं। हर एक प्रश्न का उत्तर 30-35 शब्दों में होना चाहिए। हर एक प्रश्न के 3-3 अंक हैं।

Attempt all the questions in Section-B. Answer to each question in 30-35 words. Each question carries 3-3 marks.

(3)

- (vi) **ਭਾਗ-C ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ।** ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 75-80 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ । ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 5-5 ਅੰਕ ਹਨ ।

ਭਾਗ-C ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਲ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ । ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 75-80 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 5-5 ਅੰਕ ਹਨ ।

Attempt all the questions in Section-C. Answer to each question in 75-80 words. Each question carries 5-5 marks.

- (vii) **ਭਾਗ-D ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ।** ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 250-300 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ । ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10-10 ਅੰਕ ਹਨ ।

ਭਾਗ-D ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਲ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ । ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 250-300 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10-10 ਅੰਕ ਹਨ ।

Attempt all the questions in Section-D. Answer to each question in 250-300 words. Each question carries 10-10 marks.

ਭਾਗ-A	10 ਅੰਕ
ਭਾਗ-A	10 ਅੰਕ
Part-A	10 Marks

ਨੋਟ : ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ 1 ਅੰਕ ਹੈ ।

ਨੋਟ : ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ 1 ਅੰਕ ਹੈ ।

Note : Each question carries 1 mark.

1. ਵਰਣ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ?

वर्ण किस तरह की व्यवस्था है ?

What is the kind of Varna System ?

[Turn over

(4)

2. ਆਸ਼ਰਮ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਕਿਸ ਤੋਂ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?
आश्रम शब्द की उत्पत्ति किस से मानी जाती है ?
From which the word Ashrama is derived ?
3. ਗੀਤਾ ਵਿੱਚ ਮੋਕਸ਼ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ?
गीता में मोक्ष के बारे में क्या कहा गया है ?
What is said about salvation in the Gita ?
4. ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਦੋਸ਼ ।
जाति व्यवस्था के कोई दो दोष ।
State any two abuses of caste system.
5. ਵਰਗ ਦਾ ਆਧਾਰ ਕੀ ਹੈ ?
वर्ग का आधार क्या है ?
What is the basis of class ?
6. ਪਲੈਟੋ ਨੇ ਮੁਢਲੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਕੀ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ?
प्लेटो ने प्राथमिक अवस्था को क्या नाम दिया है ?
What had Plato called the initial stage ?
7. ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜਾ ਸਥਾਨ ਹੈ ?
परिवार का समाज में कौन सा स्थान है ?
What is the place of family in society ?
8. ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੂਲ ਆਧਾਰ ਕੀ ਹੈ ?
संयुक्त परिवार का मूल आधार क्या है ?
What is the fundamental basis of Joint family ?
9. ਖਿਮਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
क्षमा से क्या अभिप्राय है ?
What is meant by forgiveness ?

(5)

10. ਧਰਮ ਕਿਹੜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ?

धर्म कौन सी शक्ति है ?

What kind of power is Religion ?

ਭਾਗ-B

15 ਅੰਕ

भाग-B

15 अंक

Part-B

15 Marks

ਨੋਟ : ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ ।

नोट : प्रत्येक प्रश्न के 3 अंक हैं।

Note : Each question carries 3 marks.

11. ਵਰਣ ਦੇ ਕੰਮ ਕੀ ਹਨ ?

वर्ण के कार्य क्या हैं ?

What are the functions of Varna ?

12. ਬਹੁਪਤਨੀ ਵਿਆਹ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ।

बहुपत्नी विवाह के मुख्य कारण बताएं।

Describe the main causes of Polygyny.

13. ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਅਤੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ ।

जातियों की संख्या एवं नाम बताएं।

Give the number and name of castes.

14. ਧਰਮ ਦਾ ਵਣਜੀਕਰਣ ।

धर्म का वाणिज्यीकरण।

Commercialization of Religion.

15. "ਪਰਿਵਾਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ।"

"परिवार एक प्रक्रिया है।"

"Family is a process.?"

(6)

ਭਾਗ-C

25 ਅੰਕ

भाग-C

25 अंक

Part-C

25 Marks

ਨੋਟ : ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 5 ਅੰਕ ਹਨ ।

नोट : प्रत्येक प्रश्न के 5 अंक हैं।

Note : Each question carries 5 marks.

16. ਸੰਨਿਆਸ ਆਸ਼ਰਮ ।

संन्यास आश्रम।

Sanyas Ashrama.

ਜਾਂ

अथवा

or

ਵਰਣ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ ।

वर्ण व्यवस्था के प्रमुख दोष।

Main demerits of Varna System.

17. ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ।

जाति और वर्ग में अन्तर।

Difference between caste and class.

ਜਾਂ

अथवा

or

ਮੋਕਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸਾਧਨ ।

मोक्ष प्राप्ति के साधन।

Means of Moksha.

[Turn over]

(7)

18. ਵਿਆਹ ਦਾ ਚੰਗਾ ਰੂਪ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?

विवाह का आदर्श रूप कौन सा है ?

What is the model form of Marriage ?

ਜਾਂ

अथवा

or

ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ।

जाति व्यवस्था का भविष्य ।

Future of Caste-System.

19. ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ।

आश्रम व्यवस्था के मौलिक सिद्धान्तों का वर्णन करें ।

Discuss the fundamental principles of Ashrama System.

ਜਾਂ

अथवा

or

ਅੰਤਰ ਵਿਆਹ ਦੇ ਕਾਰਨ ।

अन्तर्विवाह के कारण ।

Causes of Endogamy.

20. ਧਰਮ ਦਾ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰੂਪ ਦੇਣਾ ।

धर्म का जीवन को निश्चित रूप देना ।

Religion gives definite shape to life.

ਜਾਂ

अथवा

or

ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਅਰਥ ।

संयुक्त परिवार का अर्थ ।

Meaning of Joint family.

(8)

ਭਾਗ-D

20 ਅੰਕ

ਭਾਗ-D

20 ਅੰਕ

Part-D

20 Marks

ਨੋਟ : ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ ।

ਨੋਟ : प्रत्येक प्रश्न के 10 अंक हैं।

Note : Each question carries 10 marks.

21. ਕੀ ਜਾਤੀ ਬਦਲ ਰਹੀ ਹੈ ? ਭਿੰਨ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

क्या जाति बदल रही है ? विभिन्न कारणों का वर्णन कीजिए जो इसे प्रभावित करते हैं।

Is Caste changing ? Discuss various factors affecting it.

ਜਾਂ

अथवा

or

ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਭਿੰਨ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ।

विवाह की विभिन्न परम्परागत किस्मों का वर्णन कीजिए।

Discuss the various traditional forms of marriage.

22. ਧਰਮ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ।

धर्म की परिभाषा दें और इसके कार्यों का वर्णन करें।

Define Religion and discuss its functions.

ਜਾਂ

अथवा

or

ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਿਘਟਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ।

संयुक्त परिवार के विघटन के कारणों की व्याख्या कीजिए।

Explain various causes of disorganization of Joint family.

MODEL TEST PAPER
CLASS - XII
FUNDAMENTAL OF E-BUSINESS

ਭਾਗ-ੳ

ਭਾਗ-ਕ

Part-A

1. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਉ :

निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर दें :

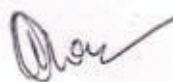
Answer the following questions :

(i) ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ :

- (ੳ) ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਕਰਨਾ
- (ਅ) ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰਨਾ
- (ੲ) ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨਾ
- (ਸ) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

1.

[Turn over

(4)

सूचना तकनीक से अभिप्राय है :

- (क) सूचना पर प्रक्रिया करना
- (ख) सूचना का तबादला करना
- (ग) सूचना की संभाल करना
- (घ) उपरोक्त सभी

Information technology refers to :

- (a) Processing information
- (b) Transferring information
- (c) Storing information
- (d) All of the above

1

(ii) की-बोर्ड की फंक्शन बटन का प्रयोग मुख्य रूप से किस लिए किया जाता है ?

- (क) केवल इनपुट लਈ ।
- (ख) केवल आउटपुट लਈ
- (ग) द्वि-द्वि कार्या लਈ
- (घ) कौन सी नहीं

1

की-बोर्ड के फंक्शन बटन का प्रयोग मुख्य रूप से किस लिए किया जाता है ?

- (क) केवल इनपुट के लिए
- (ख) केवल आउटपुट के लिए
- (ग) द्वि-द्वि कार्यों के लिए
- (घ) कोई भी नहीं

1

(5)

Function key on the keyboard are mainly used for

- (a) Input only
- (b) Output only
- (c) Miscellaneous functions
- (d) None of these. 1

(iii) ਇੰਟਰਨੈਟ ਸੁਵਿਧਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਦਿੱਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ?

- (ੳ) ਕੰਪਿਊਟਰ (ਅ) ਵਿੰਡੋ ਇੰਟਰਫੇਸ
- (ੲ) ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸਹੂਲਤ (ਸ) ਯੂ. ਪੀ. ਐੱਸ. 1

ਇੰਟਰਨੈਟ ਸੁਵਿਧਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੇ ਦੇ ਲਿਏ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਮੇਂ ਸੇ ਕਿਸਕੀ ਆਵਸ਼ਯਕਤਾ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ?

- (ਕ) ਕੰਪਿਊਟਰ (ਖ) ਵਿੰਡੋ ਇੰਟਰਫੇਸ
- (ਗ) ਇੰਟਰਨੈਟ ਸੁਵਿਧਾ (ਘ) ਯੂ.ਪੀ.ਐੱਸ. 1

Which of the following is not a requirement for availing internet services ?

- (a) Computer (b) Window interface
- (c) Internet services (d) UPS 1

(iv) ਹੇਠ ਦਿੱਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਈ-ਵਣਜ ਦਾ ਮਾਡਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

- (ੳ) D2C (ਅ) B2B
- (ੲ) C2C (ਸ) B2C 1

[Turn over

(6)

ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਮੋਂ ਸੇ ਕੌਨ-ਸਾ ਈ-ਬਾਣਿਯ ਕਾ ਮਾਡਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

- (ਕ) D2C (ਖ) B2B
(ਗ) C2C (ਘ) B2C 1

Which of the following is not a model of e-commerce.

- (a) D2C (b) B2B
(c) C2C (d) B2C 1

(v) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿੱਚੋਂ ਈ-ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਤੱਤ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ?

- (ੳ) ਪ੍ਰਮਾਣ (ਅ) ਇੰਟੈਗਰਿਟੀ
(ੲ) ਨਾ ਇਨਕਾਰੀ (ਸ) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ 1

ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਮੋਂ ਈ-ਸੁਰੱਖਾ ਕੇ ਤਤ ਕੌਨ-ਸੇ ਹੈ ?

- (ਕ) ਪ੍ਰਮਾਣ (ਖ) ਇੰਟੈਗਰਿਟੀ
(ਗ) ਨਾ ਇਨਕਾਰੀ (ਘ) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ 1

Which of the following are elements of e-security ?

- (a) Authenticity (b) Integrity
(c) Non-repudiation (d) All of the above 1

(vi) ਇਕ ਨਿਵੇਸ਼ਕਰਤਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿੰਨੇ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟਰੀ ਖਾਤੇ ਖੁਲਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

- (ੳ) ਕੇਵਲ ਇੱਕ (ਅ) ਕੇਵਲ ਦੋ
(ੲ) ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਖਾਤੇ (ਸ) ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

(7)

एक निवेशकर्ता अधिकतम कितने डिपॉजिटरी खाते खुलवा सकता है ?

- (क) केवल एक (ख) केवल दो
(ग) जितने मर्जी खाते (घ) कोई भी नहीं

How many are the numbers of depositary accounts that can be opened by an investor ?

- (a) Only one
(b) Only two
(c) Any number of accounts
(d) None of these

1

भाग-अ

भाग-ब

Part-B

2. कंप्यूटर की विद्यार्थीयों लਈ की महत्ता है ? 2
कम्प्यूटर का विद्यार्थियों के लिए क्या महत्व है ? 2
What is the importance of computers for students ? 2
3. मल्टीमीडिया यंत्र किहड़े-किहड़े हन ? 2
मल्टीमीडिया यंत्र कौन-से हैं ? 2
What are different multimedia devices ? 2
4. ई-मेल तें की भाव है ? 2
ई-मेल से क्या अभिप्राय है ? 2
What is meant by e-mail ? 2

[Turn over

(8)

5.	ਸੀ2ਸੀ ਵਣਜ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?	2
	ਸੀ2ਸੀ ਵਾਣਿਜਯੋਂ ਸੋ ਕਥਾ ਅਭਿਪਰਾਯ ਹੈ ?	2
	What is meant by C2C commerce ?	2
6.	ਸਮਾਰਟ ਕਾਰਡ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?	2
	ਸਮਾਰਟ ਕਾਰਡ ਸੋ ਕਥਾ ਅਭਿਪਰਾਯ ਹੈ ?	2
	What is meant by Smart Card ?	2
7.	ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੇ ਕੀ ਲਾਭ ਹਨ ?	2
	ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਕੋ ਕਥਾ ਲਾਭ ਹੈ ?	2
	What are the advantages of e-banking ?	2
8.	ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦੀਆਂ ਕੀ ਹਾਨੀਆਂ ਹਨ ?	2
	ਈ-ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਕੀ ਕੋਨ-ਸੀ ਹਾਨੀਆਂ ਹੈ ?	2
	Write down disadvantages of e-marketing ?	2

ਭਾਗ-ਗ

ਭਾਗ-ਗ

Part-C

9. ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ । ਇਸਦੀਆਂ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈਆਂ ਹਨ ?

ਜਾਂ

ਕੰਪਿਊਟਰ ਕੀ ਹਨ ? ਇਹ ਕਿਨੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ? 5

[See 9th page

(9)

कम्प्यूटर की परिभाषा बताएं। इसकी कौन-कौन सी विशेषताएं हैं ?

अथवा

प्रिंटर क्या हैं ? ये कितनी प्रकार के होते हैं ?

5

Define Computer. What are its features ?

or

What are printers ? Explain various types of printers.

5

10. ਈ-ਕਾਮਰਜ਼ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ।

ਜਾਂ

ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਕਿਉਂ ਹੈ ? ਵਿਸਥਾਰ-ਪੂਰਵਕ ਲਿਖੋ ।

5

ई-कॉमर्स से क्या अभिप्राय है ? इसके लाभों की व्याख्या करें।

अथवा

इंटरनेट सुरक्षा की आवश्यकता क्यों है ? विस्तार से वर्णन करें।

5

What do you mean by e-commerce ? Explain its advantages.

or

What is the requirement of internet security ? Discuss in detail.

5

[Turn-over

(10)

11. ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ ?

ਜਾਂ

ਆਨ-ਲਾਇਨ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਆਨ-ਲਾਇਨ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਮਸਲੇ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ? 5
ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਸੇ ਕੀਆ ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ ਹੈ ? ਈ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕੌਨ-ਸੀ ਹੈ ?

ਅਥਵਾ

ਓਨ-ਲਾਇਨ ਕ੍ਰਾਪਾਰ ਸੇ ਕੀਆ ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ ਹੈ ? ਓਨ-ਲਾਇਨ ਕ੍ਰਾਪਾਰ ਸੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੁਰੱਖਾ ਰਥਾ ਭੁਗਤਾਨ ਮਸਲੇ ਕੌਨ ਸੇ ਹੈ ? 5

What is meant by e-banking ? What are the services of e-banking ?

or

What is meant by on-line trading ? What are the safety and payment issues involved with regard to on-line trading ? 5

①

MODEL TEST PAPER

CLASS - XII

EDUCATION

internal choice.

भाग-A

भाग-A

Part-A

1. समाज की है ?

समाज क्या है ?

What is society ?

[Turn over

(2)

2. S.C.E.R.T. ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਕੋਈ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਲਿਖੋ ।

S.C.E.R.T. ਕਾ ਪੂਰਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜ ਲਿਖੋ।

Give the full form of S.C.E.R.T. and write any one main function.

3. ਬਲੈਕ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ ।

ਬਲੈਕ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ।

Define a blackboard.

4. $10+2+3$ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ । (ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ)

$10+2+3$ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ। (ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ)

Define $10+2+3$ (Education structure)

5. ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਕਿਵੇਂ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਿੱਚ ? ਕੋਈ ਭੀ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ ।

ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਕਿਵੇਂ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਿੱਚ ? ਕੋਈ ਵੀ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।

How does Radio and Television help in teaching ? Write any two features.

6. ਦੋ ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਓ ਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਭਾਰਤੀ ਸਿੱਖਿਆ ਚੰਗੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ।

ਦੋ ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਓ ਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਭਾਰਤੀ ਸਿੱਖਿਆ ਚੰਗੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

Explain in two lines that whether Indian Education in ancient times was good or not.

7. 15 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ਸਿੱਖਿਆ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਅਧਿਆਪਕ ਲਈ ਕੀ ਲਾਭ ਹੈ ?

15 शब्दों में लिखिए शिक्षा मनोविज्ञान का अध्यापक को क्या लाभ है ?

Write in 15 words the importance of Educational Psychology for a teacher.

8. ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਗਠਨ ਤਿੰਨ ਸੱਤਰਾਂ ਤਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਰਨਣ ਕਰੋ ।

शिक्षा का गठन तीन स्तरों तक होता है। वर्णन करो।

Organisation of education is done at three levels. Explain.

9. B.P.E.O. ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਲਿਖੋ ।

B.P.E.O. का पूरा नाम लिखो और इसका कोई भी एक जरूरी कार्य लिखें।

Write the full form of B.P.E.O. and write any one main function of it.

10. ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕੀ ਹੈ ? 10×1=10

सेकेंडरी शिक्षा क्या है ? 10×1=10

What is secondary education ? 10×1=10

[Turn over

(4)

ਭਾਗ-B

ਭਾਗ-B

Part-B

11. ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਨੂੰ 25 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ।

शिक्षा और समाज के सम्बन्ध को 25 शब्दों में वर्णन करें।

Explain in 25 words the relation of Education and Society.

12. ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਿਕਸਣ ਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? ਵਰਨਣ ਕਰੋ ।

आप शिक्षण विधियों से क्या समझते हो ? वर्णन करें।

What do you understand from methods of teaching ? Explain.

13. ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਕੋਈ ਭੀ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਢੰਗੇ ਗੁਣਾ ਨੂੰ 25 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ।

अध्यापक के कोई भी दो-तीन अच्छे गुणों को 25 शब्दों में वर्णन करें।

Explain any two-three good qualities of a teacher in 25 words.

14. UGC ਕੀ ਹੈ ? ਇਸ ਦੇ ਕੰਮ ਦੱਸੋ ।

UGC क्या है ? इसके कार्य बताएं।

What is UGC ? Give its functions.

Signature

(5)

15. ਚੌਂਕ ਬੋਰਡ, ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਸਹਾਇਕ ਹਨ ? $5 \times 3 = 15$

ਚੌਂਕ ਬੋਰਡ, ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਸਹਾਇਕ ਹਨ ? $5 \times 3 = 15$

How chalkboard is helpful in teaching ? $5 \times 3 = 15$

ਭਾਗ-C

ਭਾਗ-C

Part-C

16. 10+2+3 ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ ।

10+2+3 ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਤਾਓ ।

Give the features of 10+2+3 pattern of Education.

ਜਾਂ

ਅਥਵਾ

or

ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹਨ ?

ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹਨ ?

What are the aims of Primary Education ?

17. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ 1986 ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ ।

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ 1986 ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ ।

Write a note on National Policy of Education 1986.

[Turn over

(6)

ਜਾਂ

ਅਥਵਾ

or

ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੀ ਅਤੇ ਗਤੀਹੀਨਤਾ ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ।

ਸ਼ਾਇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮੇਂ ਫਜ਼ੂਲਖਰਚੀ ਔਰ ਗਤੀਹੀਨਤਾ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ।

Wastage and stagnation at Primary level. Discuss.

18. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸੈਕੇਂਡਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਸ਼ਿਕਸ਼ਣ ।

ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਸਾਧਮਿਕ ਵਿਦਾਲਯੋਂ ਕੇ ਅਧਿਆਪਕੋਂ ਕਾ ਪ੍ਰਸ਼ਿਕਸ਼ਣ ।

Preparation of secondary school teachers in Punjab.

ਜਾਂ

ਅਥਵਾ

or

C.B.S.E. ਤੇ ਇੱਕ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਨੋਟ ।

C.B.S.E. ਪਰ ਏਕ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਨੋਟ ।

Write a critical note on C.B.S.E.

19. C.A.B.E. ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਪੰਜ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ ।

ਸੀ.ਐ.ਬੀ.ਏ. ਕਾ ਪੂਰਾ ਨਾਮ ਕਯਾ ਹੈ ? ਇਸਕੇ ਕੋਈ ਭੀ ਪਾਂਚ ਕਾਮ ਲਿਖੋ ।

What is the full form of C.A.B.E. ? Write any five works done by it.

[See 9th page

(੯)

ਜਾਂ

ਅਥਵਾ

or

ਸਿੱਖਿਆ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਕੀ ਹੈ ?

शिक्षा मनोविज्ञान से क्या तात्पर्य है ? इसका स्वरूप क्या है ?

What is meant by Educational Psychology ? What is its nature ?

20. S.I.S.E ਦੀ ਬਨਾਵਟ ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉ । ਇਸ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ।

S.I.S.E की संरचना पर प्रकाश डालते हुए, इसके कार्यों का वर्णन कीजिए ।

What constitutes S.I.S.E ? What are its functions ?

ਜਾਂ

ਅਥਵਾ

or

राज्य शिक्षा मंत्रालय की व्याख्या कीजिए । $5 \times 5 = 25$

Explain the state ministry of Education. $5 \times 5 = 25$

[Turn over

(8)

ਭਾਗ-D

ਭਾਗ-D

Part-D

21. ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ ।

ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰਪੂਰਵਕ ਲਿਖੋ ।

Write in detail about the works and duties of Punjab School Education Board.

ਜਾਂ

ਅਥਵਾ

or

ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਸਾਧਨ ਕੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਹਨ ? ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਚੋਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰੋਗੇ ?

ਸਿੱਖਿਆ ਸਹਾਯਕ ਸਾਮਗਰੀ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀਨ-ਕੀਨ ਕੀ ਹੈ ? ਆਪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰੋਗੇ ?

What do you understand from teaching aids and they are of how many types ? How will you select your teaching aids ?

22. ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਤੇ ਪੋਸਟਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਹਾਇਕ ਸਾਮਗਰੀ ਹਨ । ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ।

ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਅਤੇ ਪੋਸਟਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਹਾਇਕ ਸਾਮਗਰੀ ਹਨ । ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ।

Television and Posters are important teaching aids of Education. Explain.

(੧)

ਜਾਂ

ਅਥਵਾ

or

ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਸੰਗਠਨ ਕਿਵੇਂ ਹੈ ? B.P.E.O.

ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਓ । $10 \times 2 = 20$

आपके राज्य में शिक्षा का संगठन कैसा है ? B.P.E.O. के योगदान की
व्याख्या कीजिए। $10 \times 2 = 20$

How is the organisation of education in your state ?

Explain the contribution of B.P.E.O. $10 \times 2 = 20$

Roll No.

Total No. of Questions : 22]

[Total No. of Printed Pages : 11

ANNUAL EXAMINATION SYSTEM

PHILOSOPHY (Theory)

(Panjabi, Hindi and English Versions)

~~(Examination System)~~

Time allowed : Three hours

Maximum marks : 70

ਨੋਟ : (i) ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਕੋਡ/ਪੇਪਰ ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ ਕੋਡ/ਪੇਪਰ ਕੋਡ ਚੁਰਚੁਰ ਦਰਜ ਕਰੋ ਜੀ ।

ਨੋਟ : ਅਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਥ ਪਰ ਵਿਸ਼ਾ ਕੋਡ/ਪੇਪਰ ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ ਕੋਡ/ਪੇਪਰ ਕੋਡ ਅਵਸ਼ਯ ਲਿਖੋ ।

Note : You must write the subject code/paper code in the box provided on the title page of your answer-book.

(ii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣਕੇ ਦੇਖ ਲਵੋ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ 30 ਪੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ ।

ਉੱਤਰ-ਪੁਸਤਿਕਾ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਥ ਗਿਣਕਰ ਦੇਖ ਲੋ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ 30 ਪ੍ਰਥ ਹੈਂ ਏਵਾਂ ਸਹੀ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਹੈਂ ।

Make sure that the answer-book contains 30 pages (including title page) and are properly serialized as soon as you receive it.

[Turn over

(2)

- (iii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਪੰਨਾ/ਪੰਨੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

उत्तर-पुस्तिका में खाली छोड़े गये पृष्ठ/पृष्ठों के पश्चात् हल किये गये प्रश्न/प्रश्नों का मूल्यांकन नहीं किया जायेगा।

Question/s attempted after leaving blank page/s in the answer-book would not be evaluated.

- (iv) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

All questions are compulsory.

- (v) ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ (ਓ, ਅ, ਬ ਅਤੇ ਸ) ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 10 ਹਰੇਕ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਦਿਓ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 11 ਤੋਂ 15 ਹਰੇਕ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 30-35 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 16 ਤੋਂ 20 ਹਰੇਕ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 75-85 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 21 ਅਤੇ 22 ਦਸ-ਦਸ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 250-300 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(3)

प्रश्न-पत्र चार भागों (क, ख, ग और घ) में बांटा गया है। प्रश्न नंबर 1 से 10 एक-एक अंक वाले हैं और इनके उत्तर एक पंक्ति में दें। प्रश्न नंबर 11 से 15 तीन-तीन अंक वाले हैं और इनके उत्तर 30-35 शब्दों में दें। प्रश्न नंबर 16 से 20 पाँच-पाँच अंकों वाले हैं और इनके उत्तर 75-85 शब्दों में दें और इनमें आन्तरिक छूट दी गई है। प्रश्न नंबर 21 से 22 दस-दस अंकों वाले हैं और इनके उत्तर 250-300 शब्दों में दें और इनमें आन्तरिक छूट दी गई है।

Question paper is divided into four parts A, B, C and D. Question No. 1 to 10 carry 1 mark each and their answer should be in one line only. Q. No. 11 to 15 carry 3 marks each and their answer should be in 30-35 words. Q. No. 16-20 carry 5 marks each and their answer should be in 75-85 words and are with internal choice. Whereas Q. No. 21-22 carry 10 marks each and their answer should be in 250-300 words and are with internal choice.

[Turn over

(4)

ਭਾਗ-ੳ

ਅੰਕ:10

ਭਾਗ-ਕ

ਅੰਕ :10

Part-A

Marks : 10

ਨੋਟ : ਦੱਸੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਥਨ ਸਹੀ ਹਨ ਜਾਂ ਗਲਤ ।

ਨੋਟ : बताओ कि निम्नलिखित कथन सत्य है अथवा असत्य।

Note : State whether the following statements are True or False.

1. ਉਪਕਲਪਨਾ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਦਾ ਵਾਸਤਵਿਕ ਕਾਰਨ ਹੈ ।

उपकल्पना किसी घटना का वास्तविक कारण है।

Hypothesis is the real cause of an event.

2. ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਧੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ।

वैज्ञानिक विधि विश्वास पर आधारित है।

Scientific method is based on belief.

3. ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਵਸਥਿਤ ਹੈ ।

वैज्ञानिक व्याख्या व्यवस्थित है।

Scientific explanation is systematic.

4. ਤਰਕਵਾਕ ਦੇ ਪਦਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਬੰਧ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ ।

तर्कवाक्य दो पदों के बीच में सम्बन्ध का कथन है।

Proposition is a statement of relation between two terms.

(5)

5. ਇੱਕ ਤੱਤਕਾਲ ਅਨੁਮਾਨ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਤਰਕਵਾਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।

एक तत्काल अनुमान में तीन तर्कवाक्य होते हैं।

There are three propositions in an Immediate Inference.

6. ਦੇਕਾਰਤੇ ਇੰਦਰੀ-ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੋਮਾਂ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ।

देकार्ते इंद्रिय अनुभव को ज्ञान का स्रोत मानता है।

Descartes believes in sensory experience as the source of knowledge.

7. ਭੌਤਿਕਵਾਦ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨ ਪਦਾਰਥ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਹੈ ।

भौतिकवाद के अनुसार मन पदार्थ से श्रेष्ठ है।

Mind is superior to matter, according to Materialism.

8. ਭਾਰਤੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਸਰੂਪ ਅਧਿਆਤਮਕ ਹੈ ।

भारतीय दर्शन का स्वरूप आध्यात्मिक है।

The nature of Indian Philosophy is spiritualistic.

9. ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਆਤਮਅਨੁਕੂਲਤਾ ਦਾ ਸਿੱਧਾਂਤ ਸਿਰਫ ਵਸਤੂਗਤ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

सत्य का आत्मानुकूलता का सिद्धान्त केवल वस्तुगत सत्य की स्थापना करता है।

Coherence theory of truth proves only material truth.

[Turn over

(6)

10. ਭਗਵਦਗੀਤਾ ਈਸ਼ਵਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਰਖਦੀ ।

भगवद गीता ईश्वर के अस्तित्व में विश्वास नहीं रखती ।

Bhagwad Gita does not believe in the existence of God.

ਭਾਗ-ਅ

ਮੈਕ:15

भाग-ख

अंक :15

Part-B

Marks : 15

ਨੋਟ : ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 30-35 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ ।

नोट : निम्नलिखित प्रत्येक प्रश्न का उत्तर 30-35 शब्दों में दो।

Note : Answer the following questions in about 30-35 words each.

11. ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਕੇ ਉਪ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ ।

उदाहरण सहित उपकल्पना की परिभाषा दो।

Define Hypothesis with example.

12. ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀ ਹੈ ? ਵਰਨਣ ਕਰੋ ।

वैज्ञानिक व्याख्या क्या है ? वर्णन करो।

What is Scientific explanation ? Describe.

(7)

13. ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਕੇ ਮੱਧਵਰਤੀ ਅਨੁਮਾਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ ।

उदाहरण सहित मध्यवर्ती अनुमान की परिभाषा दो।

Give the definition of Mediate Inference with example.

14. ਮੱਚਾਈ ਦੇ ਆਤਮ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਦੇ ਸਿੱਧਾਂਤ ਦਾ ਅਰਥ ।

सत्य के आत्मानुकूलता के सिद्धान्त का अर्थ।

Meaning of Coherence Theory of Truth.

15. ਭੌਤਿਕਵਾਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ ।

भौतिकवाद की परिभाषा दो।

Definition of Materialism.

ਭਾਗ-ੲ

ਅੰਕ: 25

भाग-ग

अंक : 25

Part-C

Marks : 25

16. ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਧੀ ਦੀ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ ।

ਜਾਂ

ਇੱਕ ਸ਼ੁੱਧ ਉਪਕਲਪਨਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ ।

वैज्ञानिक विधि की उपयोगिता का वर्णन करो।

अथवा

एक शुद्ध उपकल्पना की शर्तों के बारे में बताओ।

Describe the utility of Scientific Method.

or

Describe the conditions of valid Hypothesis.

[Turn over

(8)

17. ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ।

ਜਾਂ

ਸਧਾਰਣ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਨਾਲ਼ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ।

ਵੈज्ञਾਨਿਕ ਬਿਆਯਾ ਕੀ सीमाओं का वर्णन करो।

अथवा

साधारण ब्याख्या तथा वैज्ञानिक ब्याख्या के बीच अन्तर का संक्षेप में वर्णन करें।

Explain the limits of scientific explanation.

or

Describe in brief the difference between popular explanation and scientific explanation.

18. ਤਰਕਵਾਕਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰੋ ।

ਜਾਂ

ਇੱਕ ਵਾਕ ਅਤੇ ਤਰਕਵਾਕ ਕਿਵੇਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹਨ ? ਵਰਨਣ ਕਰੋ ।

तर्कवाक्यों का सम्बन्ध के आधार पर वर्गीकरण करो।

अथवा

एक वाक्य तथा तर्कवाक्य एक दूसरे से किस प्रकार भिन्न है ? वर्णन करो।

Classify propositions on the basis of Relation.

or

How a sentence and a proposition differ from each other ? Describe.

[See 9th page

(9)

19. ਇੰਦਰੀ-ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਗਿਆਨ ਦੇ ਸੋਮੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ।

ਜਾਂ

ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਤੌਥ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਦੇ ਸਿੱਧਾਂਤ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ।

इन्द्रिय अनुभव की ज्ञान के स्रोत के रूप में चर्चा करो।

अथवा

सत्य के तथ्यानुकूलता के सिद्धान्त का संक्षेप में वर्णन करो।

Discuss in brief sensory experience as a source of knowledge.

or

Describe in brief 'Correspondence Theory of Truth'.

20. ਭਾਰਤੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਪੰਜ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ ।

ਜਾਂ

सिद्धिमत की 'सेवा' की धारणा ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ।

भारतीय दर्शन की कोई पाँच विशेषताओं के बारे में बताओ।

अथवा

सिद्धिमत की 'सेवा' की धारणा के बारे में चर्चा करो।

Describe any five features of Indian Philosophy.

or

Discuss the concept of 'Sewa' of Sikhism.

[Turn over

(10)

ਭਾਗ-ਸ

ਅੰਕ : 20

ਭਾਗ-ਬ

ਅੰਕ : 20

Part-D

Marks : 20

21. ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀਆਂ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ।

ਜਾਂ

ਉਤਰਵਾਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲਤਾ ਦਾ ਅਰਥ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ।

ਵੈਜ਼ਾਨਿਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ।

ਅਥਵਾ

ਉਤਰਵਾਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਕੂਲਤਾ ਦਾ ਅਰਥ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ।

Describe the various forms of scientific explanation.

or

Describe the meaning and kinds of Opposition of Propositions.

22. ਵਿਚਾਰਵਾਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ।

ਜਾਂ

ਭਗਵਦਗੀਤਾ ਦੇ ਕਰਮਯੋਗ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ।

22-140

(11)

विचारवाद के सिद्धान्त का विस्तारपूर्वक वर्णन करो।

अथवा

भगवद् गीता के कर्मयोग के सिद्धान्त का वर्णन करो।

Discuss the theory of idealism in detail.

or

Describe the Philosophy of Karma-Yoga of
Bhagwad Gita.

XII

PUNJAB HISTORY AND CULTURE

(2)

MM: 50

- (v) प्रश्न नं. 1 से 10 तक 1 अंक के हैं। इनके उत्तर 10-15 शब्दों में लिखिए। प्रश्न नं. 11 से 15 तक 2 अंकों के हैं। इनके उत्तर 20-25 शब्दों में लिखिए। प्रश्न नं. 16 से 19 तक 5 अंकों के हैं। इनके उत्तर 75-85 शब्दों में लिखिए। प्रश्न नं. 20, 10 अंकों का है। इसका उत्तर 250-300 शब्दों में लिखिए।

Q. Nos. 1 to 10 carry 1 mark each. Answer them in 10 to 15 words, Q. Nos. 11 to 15 carry 2 marks each. Write answers in 20-25 words. Question Nos. 16 to 19 carry 5 marks each, should be in 75-85 words. Q. No. 20 carries 10 marks, answer should be in 250-300 words.

1.	दौलत खां लोधी कौन था ?	1
	Who was Daulat Khan Lodhi ?	1
2.	गुरु नानक देव जी के जन्म स्थान का आज क्या नाम है ?	1
	What is the present name of Guru Nanak's birth place ?	1
3.	बीबी खीवी जी कौन थी ?	1
	Who was Bibi Khivi Ji ?	1
4.	मसंद प्रथा किस गुरु ने शुरू की थी ?	1
	Which Guru started the Masand system ?	1
5.	भाई गुरदास कौन थे ?	1
	Who was Bhai Gurdas ?	1
6.	गुरु हरगोबिन्द जी की मृत्यु कहाँ हुई ?	1
	Where did Guru Har-Gobind Ji die ?	1

Roll No.

003/B

Total No. of Questions : 20]

[Total No. of Printed Pages : 4

SS

2034

**ANNUAL EXAMINATION SYSTEM
PUNJAB HISTORY AND CULTURE**

(In lieu of General Panjabi)

(Common for All Groups)

(Hindi and English Versions)

(Evening Session)

Time allowed : Three hours

Maximum marks : 50

नोट : (i) अपनी उत्तर-पुस्तिका के मुख्य पृष्ठ पर विषय कोड/पेपर कोड वाले खाने में विषय कोड/पेपर कोड **003/B** अवश्य लिखें।

Note : You must write the subject code/paper code **003/B** in the box provided on the title page of your answer-book.

(ii) उत्तर-पुस्तिका लेते ही इसके पृष्ठ गिनकर देख लें कि इसमें टाइटल सहित 30 पृष्ठ हैं एवं सही क्रम में हैं।

Make sure that the answer-book contains 30 pages (including title page) and are properly serialied as soon as you receive it.

(iii) उत्तर-पुस्तिका में खाली छोड़े गए पृष्ठ/पृष्ठों के पश्चात् हल किये गये प्रश्न/प्रश्नों का मूल्यांकन नहीं किया जायेगा।

Question/s attempted after leaving blank page/s in the answer-book would not be evaluated.

(iv) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

All questions are compulsory.

003/B-SS- 1,700

[Turn over

(3)

7. महाराजा रणजीत सिंह का प्रारम्भिक नाम क्या था ? 1
What was the first name of Maharaja Ranjit Singh ? 1
8. धैरोवाल की संधि कब हुई ? 1
When did the treaty of Bhairowal come into existence ? 1
9. रांझा कौन था ? 1
Who was Ranjha ? 1
10. शेख फरीद कौन थे ? 1
Who was Sheikh Farid. 1
11. किरत से क्या अभिप्राय है ? 2
What is the concept of Kirat ? 2
12. तलवण्डी साबो को गुरु की कांसी क्यों कहा जाता है ? 2
Why is Talwandi Sabo called Guru-Ki-Kansi ? 2
13. महाराजा रणजीत सिंह ने लाहौर पर कब विजय प्राप्त की ? उस समय लाहौर पर किस मिसल का शासन था ? 2
When did Maharaja Ranjit Singh conquer Lahore ? Which Misl was ruling Lahore at that time ? 2
14. कनकूत प्रणाली क्या थी ? 2
What was Kankut system ? 2
15. मुगलकाल के दौरान पंजाबी कवियों के नाम बताएं। 2
Give the names of Punjabi poets during the Mughal period ? 2

[Turn over

(4)

16. मुगलकालीन पंजाब का सामाजिक जीवन कैसा था ? 5
What was the social condition of Panjab under the
Mughals ? 5
17. सिक्ख धर्म के विकास में गुरु रामदास जी का क्या योगदान है ? 5
What is the contribution of Guru Ramdas Ji to the
development of Sikh religion ? 5
18. महाराजा रणजीत सिंह ने लाहौर पर विजय कैसे प्राप्त की ? 5
How did Maharaja Ranjit Singh conquer Lahore ? 5
19. लूना के प्रति पूरन का व्यवहार कैसा था ? 5
How was Puran's behaviour towards Luna ? 5
20. दल-खालसा की उत्पत्ति और कार्य का वर्णन कीजिए। 10
Discuss the origin and working of Dal-Khalsa. 10
- अथवा
or
- हीर और रांझा की कहानी का सार लिखें। 10
Narrate briefly the story of Heer and Ranjha. 10

ਮਾਡਲ ਟੈਸਟ ਪੇਪਰ

ਵਿਸ਼ਾ - ਹਿਸਟਰੀ

ਸ਼੍ਰੇਣੀ - 10+2

ਸਮਾਂ : 3 ਘੰਟੇ

ਲਿਖਤੀ ਅੰਕ : 70

ਸੀ. ਸੀ. ਈ. : 30

ਕੁੱਲ ਅੰਕ : 100

(*) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ।

ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਨਿਵਾਰਯ ਹਨ ।

All questions are compulsory.

- (*) 1 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 1-5 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ । 3 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 20-25 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ । 5 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 35-40 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ । 10 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 250-300 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ ।

1 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 1-5 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ । 3 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 20-25 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ । 5 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 35-40 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ । 10 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 250-300 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ ।

Daljit Kaur

(3)

Answer to questions carrying 1 mark be given in 1-5 words. Answer to questions carrying 3 marks be given in 20-25 words. Answer to questions carrying 5 marks be given in 35-40 words. Answer to questions carrying 10 marks be given in 250-300 words.

(*) ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਨਾਲ਼ ਲੱਬੀ ਕਰੋ ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਾਨਚਿਤ੍ਰ ਉੱਤਰ-ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਸਾਥ ਨਾਟੀ ਕੀਜ਼ਿਏ ।

Attach the map of Punjab with the answer-book.

ਭਾਗ-ੳ

ਅੰਕ : 24

ਭਾਗ-ਕ

ਅੰਕ : 24

Part-A

Marks : 24

1. ਪੰਚ-ਨਦ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 1

ਪੰਚਨਦ ਸੇ ਕਯਾ ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ ਹੈ ? 1

What is meant by Panchnad ? 1

2. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਕਿੱਥੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਏ ? 1

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਕਹੀਂ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਏ ਥੇ ? 1

Where did Guru Nanak Dev Ji die ? 1

[Turn over

Dalit Kaur
24/12/14

(4)

3. ਖਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਏ ਕਿਸਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ ? 1
ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਰਾਏ ਕਿਸਕਾ ਪੁੱਤਰ ਥਾ ? 1
Whose son was Baba Attal Rai ? 1
4. ਵਿੱਧੀ ਚੰਦ ਕੌਣ ਸੀ ? 1
ਵਿਧਿ ਚੰਦ ਕੌਣ ਥਾ ? 1
Who was Vidhi Chand ? 1
5. ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਕੌਣ ਸਨ ? 1
ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਕੌਣ ਥੇ ? 1
Who was the ninth Guru of the Sikhs ? 1
6. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਨੇ ਇਥੇ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ? 3
ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਨੇ ਇਥੇ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ? 3
How did the Rivers of Panjab influence its history ? 3
7. ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ? 3
ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ? 3
What is the importance of the Aadi Granth ? 3
8. ਨਾਦੌਣ ਦੀ ਲੜਾਈ ਤੇ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ । 3
ਨਾਦੌਣ ਦੇ ਯੁੱਧ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ । 3
Write a short note on the battle of Nadaun. 3

Daljit Kaur

(5)

9. ਮੁਗਲਾਂ ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸੀ ? 5

मुगलों के अधीन पंजाब में स्त्रियों की दशा कैसी थी ? 5

What was the condition of women in Punjab under the Mughals ? 5

10. ਚੰਦੂ ਸ਼ਾਹ ਕੌਣ ਸੀ ? ਉਸਨੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ? 5

चन्दूशाह कौन था ? उसने गुरु अर्जन देव जी का विरोध क्यों किया ? 5

Who was Chandu Shah ? Why did he oppose Guru Arjan Dev Ji ? 5

ਭਾਗ-ਅ ਐਕ : 35

भाग-ब अंक : 35

Part-B Marks : 35

11. ਯਾਹੀਆ ਖਾਂ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਸੂਬੇਦਾਰ ਕਦੋਂ ਬਣਿਆ ? 1

याहिया खान लाहौर का सूबेदार कब बना था ? 1

When did Yahia Khan become the Governor of Lahore ? 1

Yahia Khan

[Turn over]

(6)

12. ਦਲ-ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਿੱਥੇ ਹੋਈ ? 1
 ਦਲ-ਖਾਲਸਾ ਕੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕहाँ हुई थी ? 1
 Where Dal-Khalsa was founded ? 1
13. ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਕਿੱਥੋਂ ਦਾ ਸ਼ਾਸਕ ਸੀ ? 1
 अहमद शाह अबदाली कहाँ का शासक था ? 1
 Which place was ruled by Ahmad Shah Abdali ? 1
14. ਸਦਾ ਕੌਰ ਕਿਸ ਮਿਸਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੀ ਸੀ ? 1
 सदा कौर का संबंध किस मिसल से था ? 1
 Which misl belongs to Sadda Kaur ? 1
15. ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਖ਼ਰੀ ਸਿੱਖ ਮਹਾਰਾਜਾ ਕੌਣ ਸੀ ? 1
 पंजाब का अंतिम सिक्ख महाराजा कौन था ? 1
 Who was the last Sikh Maharaja of Panjab ? 1
16. ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕੌਣ ਸੀ ? 1
 लाल सिंह कौन था ? 1
 Who was Lal Singh ? 1
17. ਪਾਣੀਪਤ ਦੀ ਤੀਜੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਕੀ ਸਿੱਟੇ ਨਿਕਲੇ ? 3
 पानीपत की तीसरी लड़ाई के क्या परिणाम थे ? 3
 What were the results of the third Battle of Panipat ? 3

(7)

18. ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਸ਼ਾਸਕ ਸੀ ।
ਕਿਵੇਂ ? 3

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਏਕ ਬਰਮ ਨਿਰਪੇਖ ਸ਼ਾਸਕ ਥੇ। ਕੈਸੇ ? 3

Maharaja Ranjit Singh was a Secular Ruler. How ? 3

19. ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਪਹਿਲੇ ਜੁੱਧ ਦੇ ਕਾਰਣਾਂ ਦਾ
ਵਰਨਣ ਕਰੋ । 3

ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤਥਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਥ ਪਹਲੇ ਯੁਧ ਦੇ ਕਾਰਣਾਂ ਕਾ ਵਰਨਣ ਕੀਜ਼ਿਏ। 3

Describe the causes of the First Anglo Sikh war. 3

20. ਪਹਿਲੇ ਜਾਂ ਛੋਟੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? 5

ਪਰਬ ਅਥਵਾ ਓਟੇ ਘਲੂਘਾਰੇ ਦੇ ਵਿਥਥ ਮੇਂ ਆਪ ਕਥਾ ਜਾਨਤੇ ਹੋ ? 5

What do you know about the First or small
Holocaust ? 5

21. ਦੂਸਰੇ ਅੰਗਲੋ ਸਿੱਖ ਜੁੱਧ ਦੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਏ ? 5

ਦੂਸਰੇ ਏਂਗਲੋ-ਸਿੱਖ ਯੁਧ ਦੇ ਕਥਾ ਪਰਥਾਵ ਪਏ ? 5

What were the effects of the Second Anglo-Sikh
War ? 5

22. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸਾਜਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਣਾਂ
ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 10

(8)

ਜਾਂ

ਪਹਿਲੇ ਐਂਗਲੋ-ਸਿੱਖ ਯੁੱਧ ਦੇ ਕਾਰਣ ਅਤੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦਾ ਵਰਨਣ
ਕਰੋ । 10

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਕਾਰਣਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ
ਕੀਜ਼ਿਏ । 10

ਅਥਵਾ

ਪਹਿਲੇ ਐਂਗਲੋ-ਸਿੱਖ ਯੁੱਧ ਦੇ ਕਾਰਣ ਅਤੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਜ਼ਿਏ । 10

Describe the causes of the creation of the Khalsa by
Shri Guru Gobind Singh Ji. 10

or

Describe the causes and results of the First Anglo
Sikh War. 10

ਭਾਗ-ੲ

ਅੰਕ : 11

ਭਾਗ-ੳ

ਅੰਕ : 11

Part-C

Marks : 11

23. (ੳ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਨਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ
ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਲੜਾਈਆਂ ਦੇ ਚਾਰ ਸਥਾਨ ਭਰੋ । 7

(ਅ) ਮਾਨ ਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਭਰੇ ਗਏ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ
ਲਗਭਗ 100 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ । 4

(9)

ਜਾਂ

- (ੳ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਨਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਨ ਚਾਰ ਜਿੱਤਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨ ਭਰੋ। 7
- (ਅ) ਮਾਨਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਭਰੇ ਗਏ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਲਗਭਗ 100 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 4
- (ਕ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਨਚਿੱਤਰ ਮੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੁੱਧਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨ ਭਰੋ। 7
- (ਖ) ਮਾਨਚਿੱਤਰ ਮੇਂ ਭਰੇ ਗਏ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਲਗਭਗ 100 ਸ਼ਬਦਾਂ ਮੇਂ ਲਿਖੋ। 4

ਅਥਵਾ

- (ਕ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਨਚਿੱਤਰ ਮੇਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਚਾਰ ਵਿਜਯਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨ ਭਰੋ। 7
- (ਖ) ਮਾਨਚਿੱਤਰ ਮੇਂ ਭਰੇ ਗਏ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਲਗਭਗ 100 ਸ਼ਬਦਾਂ ਮੇਂ ਲਿਖੋ। 4
- (a) On the outline map of Panjab, show four important places of the battles of Guru Gobind Singh Ji. 7
- (b) Explain these places in about 100 words. 4

or

- (a) On the outline map of Panjab, show four important places of the conquest of Maharaja Ranjit Singh. 7
- (b) Explain these places in about 100 words 4

(.....)

Daljit Kaur

[Turn over

(10)

(ਕੇਵਲ ਨੇਤਰਹੀਣ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 23 ਦੀ
ਥਾਂ ਤੇ ਕਰਨਯੋਗ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

23. (ੳ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਹੀਂ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਾਜਨਾਂ ਕਾਰਣਾਂ
ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ । 7

(ਅ) ਬੰਦਾ ਬੈਰਾਗੀ ਕੌਣ ਸੀ ? ਉਹ ਸਿੱਖ ਕਿਵੇਂ ਬਣਿਆ ? 4

ਜਾਂ

(ੳ) ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਣ ਸਨ ? 7

(ਅ) ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਜਿੱਤ ਦਾ ਵਰਨਣ
ਕਰੋ । 4

(ਕੇਵਲ ਨੇਤਰਹੀਣ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 23 ਦੇ ਸਥਾਨ ਪਰ
ਕਰਨੇ ਯੋਗ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

(ਕ) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਜੀਏ । 7

(ਖ) ਬੰਦਾ ਬੈਰਾਗੀ ਕੌਣ ਸੀ ? ਉਹ ਸਿੱਖ ਕਿਵੇਂ ਬਣਿਆ ? 4

ਅਥਵਾ

(ਕ) ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਆਰੰਭਿਕ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਣ ਸਨ ? 7

(ਖ) ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਜਯ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਜੀਏ । 4

C. S. S. S.

(11)

(For Blind candidates only in lieu of Q. No. 23)

- (a) Describe the causes of the creation of the Khalsa by Guru Gobind Singh Ji. 7
- (b) Who was Banda Bairagi ? How did he become Sikh ? 4

or

- (a) What were the causes of the early success of Banda Bahadur ? 7
- (b) Describe Maharaja Ranjit Singh's conquest of Kashmir. 4

Daljit Kaur